

**MEDICINSKI
FAKULTET**

Adresa: Kruševac bb
81000 PODGORICA
CRNA GORA
Tel: +382 20 246 651
Fax: +382 20 243 842
url: www.ucg.ac.me/medf
E-mail: infomedf@ac.me

**MEDICAL
FACULTY**

Address: Krusevac bb
81000 PODGORICA
MONTENEGRO
Phone: +382 20 246 651
Fax: +382 20 243 842
url: www.ucg.ac.me/medf
E-mail: infomedf@ac.me

Broj: 494/17-1
Podgorica, 24.03.2023. godine

**Univerzitet Crne Gore
Odbor za doktorske studije
n/r predsjedniku – prof. dr Borisu Vukićeviću**

Poštovani,

U prilogu akta dostavljamo Prijedlog odluke Vijeća Medicinskog fakulteta broj: 494/17 od 23.03.2023. godine, o imenovanju Komisije za ocjenu prijave doktorske disertacije kandidata dr med Maje Milanović, na dalje postupanje.

S poštovanjem.

**MEDICINSKI FAKULTET
DEKAN,**
Prof. dr Miodrag Radunović

UNIVERZITET CRNE GORE
MEDICINSKI FAKULTET
Broj: 494/17
Podgorica, 23.03.2023. godine

Na osnovu člana 64 Statuta Univerziteta Crne Gore, člana 32 a Pravila doktorskih studija (Bilten UCG broj:513/20 i 561/22), Inicijalnog predloga Komisije za doktorske studije broj: 404/1 od 03.03.2023. godine, Vijeće Medicinskog fakulteta u Podgorici, na elektronskoj sjednici održanoj 22-23.03.2023. godine, donijelo je

ODLUKU

I

Predlažemo Odboru za doktorske studije, sastav Komisije za ocjenu prijave doktorske disertacije, pod nazivom "Procjena znanja, stavova i praksi zaposlenih koji rukuju sa hranom u predškolskim ustanovama u Podgorici – epidemiološki rizik i uticaj na zdravlje djece" kandidata dr med Maje Milanović i to:

1. Prof. dr Dragan Laušević, redovni profesor Medicinskog fakulteta Univerziteta Crne Gore, predsjednik
2. Prof. dr Boban Mugoša, redovni profesor Medicinskog fakulteta Univerziteta Crne Gore, mentor - član
3. Prof. dr Vineta Vuksanović, redovna profesorica Medicinskog fakulteta Univerziteta Crne Gore, član.

II

Prijava teme doktorske disertacije kandidata broj: 404 od 28.02.2023. godine i Prijedlog sastava Komisije za ocjenu prijave doktorske disertacije, se dostavlja Odboru za doktorske studije, na saglasnost.

OBRAZLOŽENJE

Dr med Maja Milanović, podnijela je Medicinskom fakultetu, Prijavu teme doktorske disertacije pod nazivom: " Procjena znanja, stavova i praksi zaposlenih koji rukuju sa hranom u predškolskim ustanovama u Podgorici – epidemiološki rizik i uticaj na zdravlje djece". (Broj Prijave: 404 od 28.02.2023.godine).

Komisija za doktorske studije Medicinskog fakulteta, na sjednici održanoj dana 03.03.2023.godine, nakon razmatranja formalnih uslova za prijavu teme doktorske disertacije sa stanovišta neophodnih podataka, a poštujući princip kompetentnosti, inicirala je prema Vijeću Medicinskog fakulteta, sastav Komisije za ocjenu prijave doktorske disertacije. (Inicijalni prijedlog Komisije za doktorske studije broj:404/1 od 03.03.2023.godine.)

Vijeće Medicinskog fakulteta na elektronskoj sjednici održanoj 22-23.03.2023. godine, u skladu sa članom 32 a Pravila doktorskih studija, utvrdilo je prijedlog sastava Komisije za ocjenu prijave doktorske disertacije kako je navedeno u dispozitivu ove Odluke.

Prijava teme doktorske disertacije broj: 404 od 28.02.2023. godine i Prijedlog sastava Komisije za ocjenu prijave doktorske disertacije, se dostavljaju Odboru za doktorske studije na dalju proceduru saglasno Pravilima doktorskih studija.

VIJEĆE MEDICINSKOG FAKULTETA
PREDSJEDAVAJUĆI

Prof. dr Miodrag Radunović

Na osnovu Odluke Vijeća Medicinskog fakulteta o formiranju Komisije za doktorske studije, broj: 392/7 od 21.02.2019. godine a u skladu sa tačkom 3.5 Vodiča za doktorske studije UCG-Centar za doktorske studije, nakon razmatranja ispunjavanja uslova za prijavu teme doktorske disertacije i poštujući princip kopetentnosti, Komisija za doktorske studije dostavlja Vijeću Medicinskog fakulteta

INICIJALNI PRIJEDLOG
sastava Komisije za ocjenu prijave doktorske disertacije

1. Kandidat: **dr med Maja Milanović**

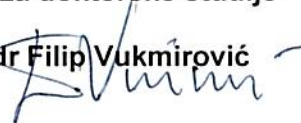
2. Tema istraživanja: «Procjena znanja, stavova i praksi zaposlenih koji rukuju sa hranom u predškolskim ustanovama u Podgorici – epidemiološki rizik i uticaj na zdravlje djece»

3. Komisija za ocjenu prijave doktorske disertacije:

- **Prof. dr Dragan Laušević**, redovni profesor Medicinskog fakulteta Univerziteta Crne Gore - predsjednik
- **Prof. dr Boban Mugoša**, redovni profesor Medicinskog fakulteta Univerziteta Crne Gore (mentor)
- **Prof. dr Vineta Vuksanović**, redovna profesorica Medicinskog fakulteta Univerziteta Crne Gore, član

MEDICINSKI FAKULTET
Komisija za doktorske studije

Prof. dr Filip Vukmirović

PRIJAVA TEME DOKTORSKE DISERTACIJE

OPŠTI PODACI O DOKTORANDU	
Titula, ime i prezime	dr Maja Milanović, spec. epidemiologije
Fakultet	Medicinski fakultet Podgorica
Studijski program	Doktorski studijski program - Medicina
Broj indeksa	10/13
Ime i prezime roditelja	Drago Milanović
Datum i mjesto rođenja	14.03.1978. Podgorica
Adresa prebivališta	ul. Vijenci Danila Kiša br.5
Telefon	067 629 533
E-mail	maja.milanovic@ijzcg.me
BIOGRAFIJA I BIBLIOGRAFIJA	
Obrazovanje	<p>-Specijalizaciju iz oblasti epidemiologije započela u oktobru 2006. godine na Medicinskom fakultetu u Beogradu; u oktobru 2011. godine sa odličnim uspjehom položila specijalistički ispit i stekla zvanje ljekara specijaliste epidemiologije.</p> <p>-Postdiplomske doktorske studije na Medicinskom fakultetu Univerziteta Crne Gore u Podgorici započela u oktobru 2013. godine i položila sve predviđene ispite na prvoj godini sa prosječnom ocjenom 10.</p> <p>-Školske 1996/97. godine započela studije medicine na Medicinskom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu. Na istom fakultetu diplomirala u decembru 2004. godine sa prosječnom ocjenom 8.</p> <p>-Srednju medicinsku školu smjer pedijatrijska sestra i osnovnu školu završila u Podgorici sa odličnim uspjehom. (nivo obrazovanja, naziv obrazovne institucije, datum završetka obrazovnog nivoa, srednja ocjena)</p>
Radno iskustvo	<ul style="list-style-type: none"> - Od oktobra 2022.god. raspoređena na radno mjesto Načelnik Odjeljenja za epidemiologiju zaraznih bolesti u Centru za kontrolu i prevenciju zaraznih bolesti u IJZCG. - Od oktobra 2021.god. raspoređena na radno mjesto Pomoćnik direktora za javno-zdravstvena i medicinska pitanja u Institutu za javno zdravlje Crne Gore (IJZCG). - Od oktobra 2006. god. Stalno zaposlena u Centru za kontrolu i prevenciju bolesti Instituta za javno zdravlje u Podgorici; trenutno na mjestu Načelnik Odjeljenja za epidemiologiju zaraznih bolesti. -Od januara 2006. god. Do oktobra 2006. god. Zaposlena u Službi za hitnu medicinsku pomoć Doma zdravlja u Podgorici. - Od januara 2005. god. Do januara 2006. god. Na obaveznom jednogodišnjem pripravničkom stažu u Domu zdravlja Podgorica i KCCG. (Podatke hronološki unositi od novijih datuma ka starijim)

<p>Popis radova</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Mugosa B, Beatovic V, Marjanovic A, Terzic N, Đuravcaj A, Milanovic M, Kovacevic B. Knowledge and attitudes related to HIV among most at risk Roma adolescents living in collective housing centres in Montenegro, 2008. Abstract Book Volume 2AIDS 2010, XVIII International AIDS Conference, Vienna, Austria 18-23. July, 2010. Str. 397 (Podatke hronološki unositi od novijih datuma ka starijim) - Milanovic M, MugosaB, Nikolic G, Ljaljevic A. Epidemiološke karakteristike salmoneloza u Crnoj Gori od 2001. do kraja 2011. Medical Journal of Montenegro. 2014; 3(2): 33-38. - Ferenčak I, Obrovac M, Žmak Lj, Kuzle J, Petrović G, Vilibić-Čavlek T, Jurić D, Jurić A, Hruškar Ž, Capak K, Stevanović V, Milanović M, Govedarica M, Vujošević D, Tabain I. SARS-CoV-2 Omicron Variant in Croatia—Rapid Detection of the First Case and Cross-Border Spread. Pathogens2022;11:511. https://doi.org/10.3390/pathogens11050511
NASLOV PREDLOŽENE TEME	
<p>Na službenom jeziku</p>	<p>Procjena znanja, stavova i praksi zaposlenih koji rukuju sa hranom u predškolskim ustanovama u Podgorici - epidemiološki rizik i uticaj na zdravlje djece.</p>
<p>Na engleskom jeziku</p>	<p>Assessment of knowledge, attitudes and practices of employees who handle food in preschool institutions in Podgorica - epidemiological risk and impact on children's health.</p>
Obrazloženje teme	
<p>(do 1000 karaktera)</p> <p>Pružiti stanovništvu bezbjednu i kvalitetnu hranu jedan je od prioriteta svake zemlje. Bolesti koje se prenose hranom su stalna prijetnja javnom zdravlju i značajna prepreka društveno ekonomskom razvoju širom svijeta sa značajnim udjelom u globalnom obolijevanju i umiranju. Zdrava ishrana u toku djetinjstva će bazično odrediti zdravstveno stanje djece u njihovom kasnijem životnom dobu. S obzirom, da djeca provode dosta svog vremena u vaspitno-obrazovnim ustanovama program njihove ishrane je u fokusu javnosti širom svijeta. Efekti ishrane na zdravlje određeni su ne samo kvalitetom sirove hrane, nego i korišćenim tehnologijama, okolnostima pripreme, kao i praktičnom stranom procesa obrade i distribucije hrane. Kako je ljudski resurs jedan od najfleksibilnijih alata za povećanje efektivnosti organizacije rada, veoma je važno naći odgovarajući način za povećanje nivoa znanja (i naravno stepena svijesti i pozitivnih stavova) kod različito obrazovanih ljudi koji rade u procesu pripreme hrane. Svi koji rukuju sa hranom trebaju da znaju da posao koji rade može da utiče na bezbjednost hrane. Veliki broj studija se radi sa fokusom na ishranu djece, efekte na njihovo zdravlje i ulogu ljudi koji učestvuju u njenoj pripremi.</p> <p>Populacija koja je u najvećem riziku od bolesti koje se prenose hranom, sa mogućim smrtnim ishodom je: populacija starija od 65 godina, trudnice, imunokompromitovani pojedinci i djeca, posebno djeca mlađa od 5 godina. Mala djeca su posebno vulnerabilna grupa zbog potencijala za brzu dehidraciju, ograničenog prepoznavanja žeđi, povećane propustljivosti tkiva i manjih kapaciteta gastrointestinalnog trakta.</p>	

Limitirani su podaci o nivou znanja, stavovima i praksi higijene i bezbjednosti rukovanja hranom onih koji direktno ili indirektno dolaza u kontakt sa njom u predškolskim ustanovama na teritoriji Crne Gore.

Pregled istraživanja

(do 7000 karaktera)

Za bezbjednu hranu odgovorna je svaka osoba uključena u proces pripreme hrane i rukovanje sa njom (Liyana at al. 2018). Važnost znanja, stavova i praksi o higijeni rukovanja i bezbjednosti hrane među onima koji rukuju sa hranom procijenjena je u prethodno sprovedenim studijama širom svijeta (Hamzah at al. 2022, Vitoria at al. 2021, Al-Shatari at al. 2021, Abdelhakeem at al. 2021, Hamed at al. 2020, Seabela at al. 2020, Aung at al. 2019, Ncube at al. 2019, Liyana at al. 2018, Putri at al. 2018, Illes at al. 2018, Reynolds at al. 2017, Toth at al. 2014, Cunha at al. 2014, Sharif at al. 2013). Ovo uključuje različite tipove objekata u kojima se poslužuje hrana: predškolske ustanove, škole, dnevni centri, bolnice, starčki domovi, restorani, kiosci brze hrane kao i različite tipove centralizovanih i decentralizovanih kuhinja. Pravilno kuvanje i obrada hrane mogu smanjiti rizik od bolesti koje se prenose hranom (Choi at al. 2022, Al-Shatari at al. 2021, Liyana at al. 2018). Svakog dana milioni djece širom svijeta konzumiraju hranu pripremljenu i serviranu tokom boravka u predškolskim ustanovama (Reynolds at al. 2017). Hrana može da bude kontaminirana u svim fazama proizvodnje, prerade, distribucije, pripreme i uslužavanja od strane onih koji rukuju se hranom na neodgovarajući način (Hamzah at al. 2022). Ne bezbjedna hrana predstavlja globalnu prijetnju za javno zdravlje, posebno vulnerabilnih grupa novorođenčadi i male djece, trudnica, starijih osoba i imunokompromitovanih pojedinaca (Walsh i Leva, 2018). Savremeni uslovi života, intenzivan način rada, urbanizacija, klimatske promjene, promjene navika u ishrani, udaljavanje od tradicionalnih obrazaca, doveli su da naglog rasta broja objekata u kojima se priprema i iz njih distribuirana hrana ka krajnjem potrošaču, pa su tako ovi objekti postali važan segment koji ima ogromni uticaj na javno zdravlje (Chekol at al. 2019, Toth at al. 2014). Ruke zaposlenih u kuhinji mogu biti vektori u širenju bolesti koje se prenose hranom zbog loše lične higijene osoblja ili unakrsne kontaminacije (Jevšnik at al. 2018, Akabanda at al. 2017).

Podaci pokazuju da su bolesti koje se prenose hranom rasprostranjene širom svijeta, međutim zbog ograničenja u sistemu nadzora samo mali procenat od stvarnog broja se prijavljuje (WHO, 2021, Abdelhakeem at al. 2021). Prema podacima Svetska Zdravstvena Organizacija (SZO) oko 600 miliona ljudi oboli, 420.000 umre na godišnjem nivou nakon konzumiranja kontaminirane hrane. Od ukupnog broja umrlih 125.000 su djeca mlađa od 5. g. (WHO, 2015). Svake godine od posljedica dijarealne bolesti umre oko 2,2 miliona ljudi, uglavnom djece mlađe od 5 godina (Ncube at al. 2019). Studije su otkrile patogene mikroorganizme na rukama onih koji rukuju sa hranom, pa su stoga ovi radnici izvor bolesti koje se prenose hranom (Seabela at al. 2020). Djeci koja borave u predškolskim ustanovama najmanje se posluži jedan obrok i užina dnevno, a uglavnom su to dva obroka i dvije užine (Choi at al. 2022, Reynolds at al. 2017).

Djeca koja su upisana u predškolske ustanove uzrasta od 0 do 5 imaju 3,5 puta, a djeca od 3 do 5 godina 2 puta veće šanse da steknu infekciju koja se prenosi hranom u odnosu na onu koja boreve kući (Al-Shatari at al. 2021.). Više od 50%, po nekim studijama do 70% registrovanih slučajeva trovanja hranom pripisuje se neodgovarajućim procedurama rukovanja hranom (Abdelhakeem at al. 2021.).

Oni koji rukuju sa hranom moraju biti adekvatno obučeni u skladu sa zakonskom regulativom, EU 852/2004 (Smigić at al. 2016). Obuka oblikuje stavove zaposlenih i podstiče pravilno ponašanje (Aung at al. 2019).

Neophodno je poznavanje nivoa obrazovanja onih koji rukuju sa hranom prilikom planiranja strategije obuke (Vitoria at al. 2021). Rukovaoci hranom mogu da budu asimptomatski nosioci (kliconoše) patogena koji se prenose hranom: *Campylobacter jejuni*, *Hepatitis A*, *Staphylococcus*

aureus, Salmonella, Norovirusi koji se mogu naći na rukama, posjekotinama, ranama, ustima, na kosi i koži (Hamed at al. 2020). Zaposleni u predškolskim ustanovama susreću se za dodatnim izazovima kao što su mijenjanje pelena, upotreba toaleta, hranjenje koji povećavaju potencijalni rizik sekundarne kontaminacije hrane (Al Sahatari at al., 2021). Blizina djece u predškolskim ustanovama i njihova prirodna radoznalost da dodiruju sve predmete i površine u svojoj okolini povećava epidemiološki rizik od infekcije (Reynolds at al., 2017). Neadekvatno čišćenje i dezinfekcija površina koje dolaze u kontakt sa hranom takođe predstavljaju faktor rizika za kontaminaciju hrane (Illes at al. 2018). Prakse koje su identifikovane kao rizične za izbijanje epidemija su neadekvatna higijena ruku, neadekvatna higijena opreme i pribora, držanje gotove hrane na sobnoj temperaturi, priprema obroka unaprijed, nedovoljna termička obrada i neadekvatno odmrzavanje smrznute hrane (Bou Mitri at al. 2018, Illes at al. 2018).

U nekim studijama navode da je veliki broj onih koji rukuju sa hranom prošao najmanje četiri obuke o higijeni rukovanja i bezbjednosti hrane što ukazuje na uskađenost sa zakonom u pogledu periodičnih obuka onih koji rukuju sa hranom (Vo at al. 2015, Cunha et al. 2014). Sa druge strane neki autori navode da iako postoje zakonski propisi njihova primjena nije odgovarajuća, što se posebno odnosi na mala i srednja preduzeća (Jevešnik at al. 2014).

U studiji Victoria at al., 2021. rukovaoci hranom pokazali su bolje rezultate vezano za stavove, više od 90% ispitanika imalo je ispravne stavova u odnosu na znanje, što su primijetili autori i u drugim studijama (Cunha at al. i Ansari at al. 2016). Trovanje hranom je ili zbog neznanja ili zbog nemara onih koji rukuju sa hranom (Chekol at al., 2019).

Studije su kontradiktorne u pogledu efekta obuke na ponašanje onih koji rukuju sa hranom.

Određeni autori navode da obuka poboljšava znanje ali postoji disparitet u odnosu između znanja-stavova -praksi, znanje samo po sebi nije dovoljno da promijeni praksu (Zanin at al. 2017, Akabanda at al. 2017). Nasuprot tome, drugi autori navode da je obuka, uz korišćenje različitih strategija predavanja (demonstracije, video zapise, ilustrativne i informativne flajere, te podjelu iskustava iz prakse) transformativna i rezultiraće pozitivnim promijenama praksi onih koji rukuju sa hranom (Ahmed at al. 2021, Kwol at al. 2020, Al Kandari at al. 2019). Program obuke mora biti osmišljen i prilagođen aktivnostima povezanim sa svakodnevnim radom nikako generalizovan, isti za sve (Smigić at al. 2016). Neke od studija navode da pozitivna atmosfera u radnom okruženju doprinosi boljoj produktivnosti, pozitivnom stavu, boljoj praksi i odgovornijem odnosu prema radu (Buccheri at al.2010, Jevešnik at al.2008).

Pored obuke i drugi faktori poput starosti, nivoa obrazovanja i godina radnog iskustva pokazali su da pozitivno utiču na znanje, stavove i praksu onih koji rukuju sa hranom (Abdelwahed at al. 2022, Choi at al. 2022, Akabanda at al. 2017). Zaključci nekih studija su da će promjena ponašanja i bezbjedne prakse rukovanja hranom biti moguće samo ako postoje adekvatni resursi (prostor, oprema, dovoljno osoblja i vremena), podrška menadžmenta (pojačan nadzor, bolja komunikacija),(Taha at al. 2021,Vashisht at al. 2018).

Studije su identifikovale da pisane procedure bezbjednog rukovanja hranom moraju da postoje jer njihovo nepostojanje se navodi kao potencijalni razlog za visoku mikrobnu kontaminaciju hrane (Lee at al.2017). Studija Putri at al. 2018. je pokazala da 98,6 % onih koji rukuju sa hranom nisu koristili maske tokom procesa proizvodnje i posluživanja hrane, a isto toliko nije koristilo rukavice prilikom procesa obrade. Ovi uslovi su potencijalni izvor biološke kontaminacije hrane sa Staphylococcus aureus od rukovalaca hranom koji su nosioci bakterije.

Studije novijeg datuma ispituju uticaj pandemije COVID-19 na promjenu stavova i praksi onih koji rukuju sa hranom (Osaili at al. 2021).

Cilj i hipoteze

(do 700 karaktera)

Osnovni ciljevi istraživanja su:

- Da se procijeni nivo znanja i stavova svih koji dolaze u kontakt sa hranom (direktan i indirektan kontakt tj. rade u kuhinji ili van-kuhinje) u vaspitno-obrazovnim predškolskim ustanovama
- Da se identifikuje rizično ponašanje zaposlenih pri procesu rada, koje doprinosi pojavi bolesti.
- Da se sagledaju i procijene potrebe za edukacijom zaposlenih, da bi se spriječile bolesti izazvane hranom.

Podaci će pomoći da se identifikuju nedostaci, izradi program edukacije i obuke i započne sa implementacijom istog na lokalnom i nacionalnom nivou.

Hipoteza a1: Osobe koje rukuju sa hranom nemaju zadovoljavajući nivo znanja u predškolskim ustanovama, u Podgorici.

Hipoteza a2: Ne postoji zadovoljavajuća povezanost između znanja i stavova onih koji rukuju sa hranom u predškolskim ustanovama, u Podgorici.

Hipoteza a3: Sociodemografske varijable su povezane sa znanjem, stavovima i praksom osoba koje rukuju sa hranom u predškolskim ustanovama, u Podgorici.

Materijali, metode i plan istraživanja

(do 7000 karaktera)

Tip studije je bihevioralna studija presijeka. U planiranju uzorka obuhvaćene su javne predškolske ustanove (JPU): "Ljubica Popović" i "Đina Vrbica" i licencirane privatne predškolske ustanove (PPU) u glavnom gradu Crne Gore (CG), Podgorica.

U Crnoj Gori, od ukupnog broja djece uzrasta od 0 do 5.g., 50 % pohađa predškolske ustanove. Od ukupno upisane djece u predškolske ustanove u CG, 40% ih je upisano u javne, a 58% u privatne PU u Podgorici. Broj djece koja borave u predškolskim ustanovama u posljednje tri decenije ima tendenciju rasta. Broj djece upisane u PU na teritoriji CG u 2021/2022. je za 7,9 % veći u odnosu na prethodnu godinu.

Prema raspoloživim podacima u Podgorici od ukupnog broja djece uzrasta od 0 do 5 godina, 70% pohađa predškolske ustanove. Na osnovu analize prikupljenih podataka o broju predškolskih ustanova, vaspitnih jedinica i grupa, broja djece po opštinama, prosječnog broja djece po vaspitnoj jedinici i grupi po opštinama, upisane djece u školskoj 2021/2022 i strukture zaposlenih u predškolskim ustanovama na teritoriji CG koji su obrađeni od nadležnog tijela za statističke podatke „Monstata“ uzorak uključen u istraživanje u Podgorici reprezentativan je na nivou CG.

Ciljna populacija su svi zaposleni koji dolaze u direktan ili indirektan kontakt sa hranom, u kuhinji i van-kuhinje, i to: glavni kuvari, pomoćni radnici u kuhinji, lica za transport, serviranje, održavanje higijene, hranjenje (medicinske sestre i vaspitačice). Medicinske sestre i vaspitačice nadgledaju i utiču na formiranje pravilnih navika djece u ishrani te je njihov lični stav prema hrani neosporno važan pri radu sa djecom. Na teritoriji glavnog grada postoji ukupno 19 predškolskih ustanova, i to: dvije javne (29 vaspitnih jedinica) i 17 privatnih. JPU "Ljubica Popović" ima 9 vaspitnih jedinica i JPU "Đina Vrbica" ima 20 vaspitnih jedinica.

Vaspitne jedinice u sastavu JPU "Ljubica Popović" kojih ima 9 su: "Lane", "Zvezdice", "Bajka", "Palčica", "Ljubica Popović", "Suncokrili", "Osmjeh", "Sunce" i "Pčelica". Dok su u sastavu JPU "Đina Vrbica" sledeće: "Zvezdani vrt", "Zvončić", "Bubamara", "Bubamara 2", "Leptirić", "Dječija radost", "Poletarac", "Jelena Četković", "Jelena Četković 2", "Đina Vrbica", "Suncokret", "Mali princ", "Mogli", "Stara Varoš", "Dragan Radulović", "Ljubović", "Dinoša", "Bioče" i "Vrela Ribnička".

Privatne predškolske ustanove na teritoriji glavnog grada su: „Pipi duga čarapa“, „Pinokio“ (matična i vaspitna jedinica), „Čarli Čaplin“, „Dvor“, „Kockica“, Maša“(matična i vaspitna jedinica), „Maša 2“, „Zvezdice“, „Dobra vila“, „The Dodo“, „Casa dei Bambini“, „Veličanstveni Oz“, „Maštaonica“, „Happy kids“, Naše malo kraljevstvo“, „Nebo Diznilenda“ i „Nova kuća“.

Rad u predškolskim, vaspitno-obrazovnim, ustanovama organizovan je na sledeći način: jaslice (djeca uzrasta od 0 do 3 godine) i vrtići (djeca uzrasta od 3 do 6). U okviru predškolske ustanove postoji više vaspitnih jedinica (VJ) koje se nalaze na različitim lokacijama u gradu, i u kojima se rad organizuje kroz vaspitne grupe (VG). Vaspitna jedinica je dio predškolske ustanove van sjedišta ustanove koja obuhvata jednu ili dvije vaspitne grupe. Vaspitna grupa predstavlja sastav djece strukturiran po uzrastu, pedagoškim normativima i brojnosti.

Djeci se svakodnevno pripremaju i poslužuju četiri raznovrsna obroka (doručak, prijepodnevna užina, ručak i poslijepodnevna užina). Osobe koje su uključene u proces pripreme, transporta i serviranja hrane imaju veliku odgovornost da sa hranom postupaju na način koji će spriječiti bolesti uzrokovane neispravnom hranom ili trovanja hranom, odnosno s kojim će rizik od bolesti i trovanja svesti na minimum i ponuditi ispravnu hranu za konzumiranje. Takođe, ulogu u osiguranju navedenog zauzimaju visoki standardi lične higijene i higijene prostorija, pribora i radnih površina na kojima se manipulira sa hranom. Zato su u istraživanje uključeni i oni koji održavaju higijenu prostora, a imaju dodira sa površinama na kojima se priprema i poslužuje hrana.

Obim posla, kao i broj angažovanih u kuhinjama PU razlikuje se u zavisnosti od tipa kuhinje. Postoji nekoliko tipova kuhinja u VJ PU i to: centralna (hrana se tu priprema i distribuira u druge VJ), mješovita (priprema se doručak i užina, a donosi se ručak iz centralne kuhinje) i čajna/prihvatna (servira se i poslužuje hrana, koja se donosi iz centralne kuhinje).

Medicinske sestre i vaspitačice aktivno učestvuju u ishrani djece, te je nivo njihovog znanja o mogućim rizicima, kao i dobra higijenska praksa posebno važna za bezbjedno konzumiranje hrane. Na teritoriji Podgorice, u javnim PU pripremi se i posluži oko 19 000 obroka dnevno. Ova brojka dodatno ukazuje na značaj bezbjedne hrane i važnost dobre higijenske prakse u PU u cilju suzbijanja epidemija, s obzirom na potencijalnu izloženost velikog broja djece u jednom trenutku vremena.

Osnovni instrument za prikupljanje podataka je upitnik i kontrolna lista („checklist“) dobre higijenske prakse. Upitnik je strukturirani standardizovani set pitanja koja se odnose na pet ključnih koraka do bezbjedne hrane („5 keys for safer food“) na kojima Svjetska Zdravstvena Organizacija insistira i predmet su svih studija koje se odnose na procjenu znanja, stavova i praksi onih koji rukuju sa hranom. Standardizovani set pitanja je korišćen u prethodno sprovedenim studijama (Hamzah at al. 2022, Vitoria at al.2021, Aldehakeem at al. 2021, Putri at al. 2021, Ncube at al. 2020, Liyana at al. 2018, Cunha at al. 2014, Sharif at al. 2013, Jevešnik at al. 2008) i usaglašen je sa trenutno važećim zakonskim aktima o zdravlju i bezbjednosti hrane u Crnoj Gori - Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti „Sl. List CG“ br. 059/21 od 04.06.2021. Član 23. i Zakon o bezbjednosti hrane, „Sl. List CG“ br. 057/15 od 07.10.2015., Član 35. i Član 37.

Upitnik sadrži pitanja zatvorenog tipa i strukturiran je iz četiri karakteristična dijela:

1. Dio koji se odnosi na demografske karakteristike ispitanika (11 pitanja) ;
2. Dio koji se odnosi na nivo znanja o higijeni i bezbjednosti hrane (40 pitanja) koji se sastoji iz dva dijela tj dva seta pitanja :
 - Dio A (18 pitanja) koji je namijenjen svim ispitanicima uključenim u istraživanje i onima koji

direktno i onima koji indirektno dolaze u kontakt sa hranom.

- Dio B (22 pitanja) koji je namijenjen samo onima koji rade u kuhinji i imaju direktan kontakt sa hranom; Dio B podijeljen je na četiri kategorije pitanja: lična higijena, vrijeme i kontrola temperature, unakrsna kontaminacija i higijena opreme. Za sva pitanja u ovom dijelu upitnika postoji mogućnost izbora tri odgovora „da“, „ne“ i „ne znam“ kako bi se minimizirao odabir tačnog odgovora slučajno.

3. Dio vezan za stavove po pitanju lične higijene i bezbjednog rukovanja hranom (12 pitanja); Svako pitanje u ovom odeljku daje mogućnost izbora jednog od četiri ponuđena odgovora „uopšte se ne slažem“, „ne slažem se“, „slažem se“ i u potpunosti se slažem“.

4. Dio vezan za praksu/ponašanje ljudi koji rukuju sa hranom, samo prijavljeno „self reported“ (20 pitanja); Svako pitanje u ovom dijelu upitnika daje mogućnost izbora jednog od pet ponuđenih odgovora „nekad“, „rijetko“, „ponekad“, „često“ i „uvijek“.

Kontrolna lista je set pitanja koju popunjava istraživač nakon observacije rada onih koji rukuju sa hranom, sastavljena je od istog seta pitanja (20) kao i 4. dio upitnika. Posmatranjem procesa rada i čekiranjem aktivnosti na licu mjesta dobiće se pregled sledivosti procedura dobre higijenske prakse.

Pilot testiranje upitnika i kontrolne liste biće sprovedeno metodom slučajnog izbora, u nekoj od PU van Podgorice. To će pomoći da se odredi prosječno vrijeme potrebno za popunjavanje upitnika i kontrolne liste. Pilot testiranje upitnika/kontrolne liste radiće se da bi se prije početka istraživanja utvrdilo sledeće:

- 1) Da li se razumiju pitanja?
- 2) Da li su pitanja prihvatljiva?
- 3) Da li postoji potreba za promjenom nekih izraza u pitanjima?
- 4) Da li ispitanici misle da neka pitanja nedostaju?
- 5) Koliko vremena im je potrebno za popunjavanje upitnika/kontrolne liste?

Istraživanje će se realizovati čim se ispune svi neophodni uslovi za realizaciju istog uz prisustvo i nadzor kako koordinatora, tako i saradnika tokom procesa popunjavanja.

Prije uključivanja ispitanika u istraživanje menadžment predškolskih ustanova biće do detalja upoznat o istraživanju. U dogovoru sa direktorima predškolskih ustanova kako javnih tako i privatnih u Podgorici uvažavajući njihove prioritetne obaveze planiraćemo vremenski period i satnicu za popunjavanje upitnika i kontrolne liste. Najidealnije bi bilo da do 1 jula 2023. svi upitnici budu popunjeni iz razloga dostupnosti ispitanika (ljetno/godišnji odmor/rade samo dežurni vrtići).

U upitniku se navodi datum popunjavanja upitnika i čekira se polje da li je ispitanik zaposlen u javnoj ili privatnoj PU. Upitnik je anonimn, od ispitanika se neće tražiti ime i prezime, ni drugi podaci kojima bi bila moguća njihova identifikacija. Ispitanici će samostalno popunjavati upitnik, uz mogućnost traženja pojašnjenja ukoliko im bude neophodno, biće im sugerisano da budu što precizniji u odgovorima jer podaci dobijeni iz studije biće korišćeni za unapređenje programa obuke, procedura dobre higijenske prakse i bezbjednog rukovanja hranom, kao i za naučne svrhe.

Podaci iz istraživanja koristiće se isključivo u agregiranom obliku te se neće moći povezati sa pojedincem, niti se na bilo koji način iskoristiti protiv njega. Na osnovu procijenjenog trebaju da se preduzmu intervencije koje će rezultirati povećanjem nivoa znanja, pozitivnih stavova i praksi i naglasiti važnost i ulogu onih koji rukuju hranom za očuvanje zdravlja.

Ulaganjem u znanje koje će rezultirati pozitivnim stavovima i praksom, smanjićemo incidenciju bolesti koje se prenose hranom, smanjićemo mogućnost obolijevanja, epidemije u dječijim kolektivima, troškove liječenja .

Anliza podataka: biće sprovedena u statističkom programu SPSS, verzija 26

Očekivani naučni doprinos

(do 500 karaktera)

Iako je ovo, jedna od tema koja već pune dvije decenije zavređuje posebnu pažnju i pozornost naučnika širom svijeta, ovakva studija do sada nikada nije rađena u Crnoj Gori. Ovo istraživanje donosi novo, značajno naučno saznanje koje će da doprinese poboljšanju i unapređenju nivoa znanja, stavova i ponašanja onih koji rukuju sa hranom, i uvrsti nas među zemlje u Evropi i Svijetu koje su već dale svoj naučni doprinos u procesu procjene i unapređenja znanja, stavova i ponašanja onih koji rukuju sa hranom. Naučna literatura prepoznaje da su mjere kontrole u cilju smanjenja širenja zaraznih bolesti neophodne kako bi se smanjile nepoželjne posljedice po zdravlje. Dobijeni podaci će identifikovati razlike u znanju, potencijalne rizike, negativne stavove i nehigijensku praksu onih koji rukuju sa hranom. Pozivajući se na rezultate sprovedenog istraživanja biće naučno opravdano, na osnovu dobijenog naučnog saznanja, proaktivno djelovanje u cilju preduzimanja neophodnih mjera kroz ciljane programe obuke onih koji rukuju sa hranom.

Studija ovog tipa je takođe u skladu sa preporukama i direktivama Evropske komisije (EC) i Evropske Agencije za bezbjednost hrane (European Food Safety Authorities - EFSA), kao i preporukama komisije Codex Alimentarius u cilju zaštite hrane od zagađenja i zaštite zdravlja potrošača. Preporuke i direktive EFSA-e br. 178/2002 i EC-e br. 852/2004, su namijenjene onima koji su uključeni u proces pripreme hrane. Nacionalni programi koji se formiraju oslanjaju se na postojeću regulativu Evropske zajednice. S tim u vezi, evaluacija znanja, stavova i praksi onih koji rukuju sa hranom omogućiće prikaz trenutnog stanja, potrebe za inovacijama u procesu rada i modelu edukacije.

Krajnji cilj ove studije je da se na osnovu dobijenih rezultata, izrade protokoli za održivu i dobru higijensku praksu zaposlenih, te da se precizno definišu standardne operativne procedure za bezbjedno rukovanje s hranom u cilju kontrole i suzbijanja bolesti povezanih sa hranom. Dakle, mora se svim učesnicima u procesu rukovanja s hranom omogućiti razumijevanje okolnosti i neophodnih uslova koji moraju da se ispune da bi se obezbijedila bezbjedna hrana.

Spisak objavljenih radova kandidata

- Mugosa B, Beatovic V, Marjanovic A, Terzic N, Đuravcaj A, **Milanovic M**, Kovacevic B. Knowledge and attitudes related to HIV among most at risk Roma adolescents living in collective housing centres in Montenegro, 2008. Abstract Book Volume 2 AIDS 2010, XVIII International AIDS Conference, Vienna, Austria 18-23. July, 2010. Str. 397 (Podatke hronološki unositi od novijih datuma ka starijim)

-**Milanovic M**, Mugosa B, Nikolic G, Ljaljevic A. Epidemiološke karakteristike salmoneloza u Crnoj Gori od 2001. do kraja 2011. Medical Journal of Montenegro. 2014; 3(2): 33-38.

-Ferenčak I, Obrovac M, Žmak Lj, Kuzle J, Petrović G, Vilibić-Čavlek T, Jurić D, Jurić A, Hruškar Ž, Capak K, Stevanović V, **Milanović M**, Govedarica M, Vujošević D, Tabain I. SARS-CoV-2 Omicron Variant in Croatia—Rapid Detection of the First Case and Cross-Border Spread. Pathogens 2022;11:511. <https://doi.org/10.3390/pathogens11050511> (dati spisak objavljenih radova kandidata)

Popis literature

(do 30 referenci)

Popis o literature:

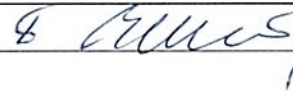
1. Choi, J.-S.; Ju, S.-Y. A Study of Food Safety Knowledge for Sustainable Foodservice Management of Childcare Centers in South Korea Using Importance-Performance Analysis. *Int. J. Environ. Res. Public Health* **2022** <https://doi.org/10.3390/ijerph19159668>
2. Hamzah, N. A., Hadi, N. H., Abdul Samad, N. I., Anua, S. M., & Abdul Rahman, H. Knowledge, Attitude, and Practice on Food Poisoning among Pre-School Food Handlers in Kelantan, Malaysia. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences* **2022**, 12(7), 1855 – 1869. <http://dx.doi.org/10.6007/IJARBS/v12-i7/14422>
3. Li Y., Fan X., Yu G., Wei P., Wang Y., Guo H. An acute gastroenteritis outbreak associated with breakfast contaminated with norovirus by asymptomatic food handler at a kindergarten in Shenzhen, *BMC Infectious Diseases* **2021**. In-Text Citation:(Li et all.,2021.) <https://doi.org/10.1186/s12879-021-05762-z>
4. Vitória A.D., Souza Couto Oliveira J., Almeida Pereira L., Faria C., São José J. Food safety knowledge, attitudes and practices of food handlers: A cross-sectional study in school kitchens in Espírito Santo, Brazil. *BMC Public Health* **2021**, 21:349. <https://doi.org/10.1186/s12889-10282-1>
5. Al-Shatari S, Ghafouri T. Knowledge, Attitude, and Practice of Nurseries' Workers toward Infection Prevention among the Children. *Al-Kindy College Medical Journal* **2021**,17(3):168-174.
6. Abu Arrah Abdelhakeem, Bhatti Feyza, Al-Akash Hekmat , " Food Safety Knowledge among Food Handlers in Hospitals of Jordan," *Food Science and Technology*, **2021**,Vol. 9, No. 2, pp. 17 - 30, DOI: 10.13189/fst.2021.090201.
- 7.Osaili TM, Al-Nabulsi AA, Taybeh AO. Food Safety Knowledge, Attitudes, and Practices Among Jordan Universities Students During the COVID-19 Pandemic. *Front. Public Health*, **2021**, 9:729816. doi:10.3389/fpubh.2021.729816
8. Al Kaabi, M. M., Effectiveness of Food safety training on Knowledge, Attitude, and Practices (KAP) of Homebased Food Business (HFB) In Al Ain, UAE. **2021**. (Doctoral dissertation).
9. Mohamed, N. A., Mohd Razi, N. A., Faroque, H., Che Amir Farid, A. A.-R., Mohd Rani, M. D., & Isahak, I. Hand Hygiene Awareness Among Childcare Providers. *Asian Journal of Medicine and Biomedicine*, **2020**, 4(2), 17-21. <https://doi.org/10.37231/ajmb.2020.4.2.357>
10. Hamed A; Mohammed N. Food safety knowledge, attitude and self-reported practices among food handlers in Sohag Governorate, Egypt. *East Mediterr Health J.* **2020**, 26(4):374–381. <https://doi.org/10.26719/emhj.19.047>
11. Kwol, V S, et al. Another look into the Knowledge Attitude Practice (KAP) model for food control: An investigation of the mediating role of food handlers' attitudes. *Food Control*, **2020**, 110: 107025. <https://doi.org/10.1016/j.foodcont.2019.107025>

12. Ncube F, Kanda A, Chijokwe M, Mabaya G, Nyamugure T. Food safety knowledge, attitudes and practices of restaurant food handlers in a lower-middle income country. *Food Sci Nutr.* **2020**; 8:1677–1687. <https://doi.org/10.1002/fsn3.1454>
13. Chekol F.A., Melak M.F., Belew A.K., Zeleke E.G. Food handling practice and associated factors among food handlers in public food establishments, Northwest Ethiopia. *BMC Res Notes*, **2019**. <https://doi.org/10.1186/s13104-019-4047-0>
14. Aung S.T., New A.A. Shan W.W. Naing S.M., Htay S., Kyaw K. Food Handling Practices among Food Handlers of Eating Establishments in the Government Hospitals, Myanmar, **2019**. DOI: [10.9734/ACRI/2019/v16i230087](https://doi.org/10.9734/ACRI/2019/v16i230087)
15. Dina Al-Kandari, Jumanah Al-abdeen, Jiwan Sidhu, Food safety knowledge, attitudes and practices of food handlers in restaurants in Kuwait, *Food Control*, **2019**. [doi 10.1016/j.foodcont.2019.03.040](https://doi.org/10.1016/j.foodcont.2019.03.040)
16. D.T. da Cunha, V.V. de Rosso, M.B. Pereira, et al., The differences between observed and self-reported food safety practices: A study with food handlers using structural equation modeling, *Food Research International*, **2019**, <https://doi.org/10.1016/j.foodres.2019.108637>
17. Reynolds, J., Rajagopal, L. Childcare Food Handling Employees' Perceived Barriers and Motivators to Follow Food Safety Practices. *Early Childhood Educ J.* **2018**, 46, 477–485. <https://doi.org/10.1007/s10643-017-0885-3>
18. Dora-Liyana, A. L., Mahyudin, N. A., Ismail-Fitry, M. R., Ahmad-Zaki, A., & Rasiyuddin, H. (2018). Food Safety and Hygiene Knowledge, Attitude and Practices among Food Handlers at Boarding Schools in the Northern Region of Malaysia. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, **2018**, 8 (17), 238–266. <http://dx.doi.org/10.6007/IJARBS/v8-i17/5228>
19. Joanna Trafialek, Agnieszka Domańska, Wojciech Kolanowski, Analysis of food safety compliance in Warsaw nurseries, *Food Control*, **2018** [doi: 10.1016/j.foodcont.2018.09.039](https://doi.org/10.1016/j.foodcont.2018.09.039)
20. Illes BC, T oth AJ, Dunay A, Lehota J, Bittsanszky A. Evaluation of food safety knowledge and microbial status of food contact surfaces in schools. *J Food Saf.* **2018**; e12480. <https://doi.org/10.1111/jfs.12480>
21. Zanin L.M., Cunha D.T., Rosso V., Capriles V.D., Stedefeldt E. Knowledge, attitudes and practices of food handlers in food safety: An integrative review, *Food Research International*, **2017**. [doi: 10.1016/j.foodres.2017.07.042](https://doi.org/10.1016/j.foodres.2017.07.042)
22. Akabanda F., Hlortsi E.H., Kwarteng J.O. Food safety knowledge, attitudes and practices of institutional food-handlers in Ghana. *BMC Public Health*, **2017**. DOI [10.1186/s12889-016-3986-9](https://doi.org/10.1186/s12889-016-3986-9)

23. Teffo, L. A., Food safety knowledge and attitudes of food handlers in hospitals in the Capricorn District Municipality in Limpopo Province, South Africa, 2017 (Doctoral dissertation).
24. Smigic N., Đekic I., Martins M., Rocha A. Sidiropoulou N., Kalogianni E. The level of food safety knowledge in food establishments in three European countries. Food Control, 2016, 63, 187-194. <http://dx.doi.org/10.1016/j.foodcont.2015.11.017>
25. Martins R, Ferreira D, Moreira L, Hogg , Gestal J. Knowledge on food hygiene of food service staff working in nursing homes and kindergartens in Porto region – Portugal. Food Control, 2014, 42 54-62. Available on: www.elsevier.com/locate/foodcont
26. Sharif L, Obaidat M, Al-Dalalah M. Food Hygiene Knowledge, Attitudes and Practices of the Food Handlers in the Military Hospitals. Food and Nutrition Sciences, 2013, 4, 245-251. Available on: <http://dx.doi.org/10.4236/fns.2013.43033> ; <http://www.scirp.org/journal/fns>.
27. Cunha D., Stedefeldt E., Rosso V. The role of theoretical food safety training on Brazilian food handlers' knowledge, attitude and practice. Food control, 2014,43, 167-174. <https://doi.org/10.1016/j.foodcont.2014.03.012>
28. Marzano, Maria Ada; Balzaretto, Claudia Maria. Protecting child health by preventing school-related foodborne illnesses: Microbiological risk assessment of hygiene practices, drinking water and ready-to-eat foods in Italian kindergartens and schools. Food Control, 2014, 34(2), 560–567. [doi:10.1016/j.foodcont.2013.05.031](https://doi.org/10.1016/j.foodcont.2013.05.031)
29. EC, 2004. Regulation No 852/2004 of the European Parliament and of the Council on the Hygiene of Foodstuffs (1), OJL 139, 30.4.2004, p.1. Corrected by OJ L 226, 25.6.2004, p.3.
30. Codex Alimentarius Commission, 2003. Recommended international code of practice - General principles of food hygiene, CAC/RCP 1-1969, rev. 4-2003.

SAGLASNOST PREDLOŽENOG/IH MENTORA I DOKTORANDA SA PRIJAVOM

Odgovorno potvrđujem da sam saglasan sa temom koja se prijavljuje.

Prvi mentor	(Prof. dr Boban Mugoša)	(Potpis)
Drugi mentor	(Ime i prezime)	(Potpis)
Doktorand	(dr Maja Milanović)	(Potpis) <i>M. MILANOVIĆ</i>

IZJAVA

Odgovorno izjavljujem da doktorsku disertaciju sa istom temom nisam prijavio/la ni na jednom drugom fakultetu.

U (Podgorica),
 28.02.2023.

M. MILANOVIĆ
 Ime i prezime doktoranda
 Maja Milanović

UPITNIK ZA ISPITIVANJE ZNANJA, STAVOVA I PONAŠANJA O HIGIJENI ISHRANE, ONIH KOJI RUKUJU HRANOM U VASPITNO-OBRAZOVNIM PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA (PU)

Poštovana/-i,

Molimo Vas da nam pomognete u sprovođenju ovog važnog istraživanja i odgovorite na pitanja iz upitnika (samostalno ili uz pomoć anketara ako vam je potrebna).

Pokušajte da budete što precizniji u odgovorima jer podaci dobijeni iz studije biće od koristi za sagledavanje nedostataka, podizanje stepena svijesti o važnosti bezbjednosti hrane i eventualnim korekcijama u procesu rada s hranom na osnovu zaključaka sprovedene studije. Podaci dobijeni na osnovu ovog upitnika će se koristiti i u naučne svrhe i to na zbirnom nivou za statističke analize, i neće se analizirati na nivou pojedinca. Svi učesnici u studiji ostaće anonimni, identifikovan će biti samo opis posla, godine života, nivo edukacije i godine radnog iskustva na osnovu prikupljenih podataka.

Unaprijed Vam zahvaljujemo na izdvojenom vremenu i saradnji.

DATUM POPUNJAVANJA UPITNIKA: _____

Ustanova: javna PU privatna PU

I DEMOGRAFSKI PODACI (sa X označite i dopunite praznu liniju)

1. Pol: muški ženski

2. Dobne grupe, godine:

<25, 25-34, 35-44, 45 -55; > 55;

3. Nivo obrazovanja:

Osnovna škola, Srednja škola, Visoka škola; Fakultet; Drugo _____;

4. Profesionalna kategorija:

Kuvar, Pomoćni radnik u kuhinji, Vaspitač, Vozač,

Medicinska sestra, Radnik na održavanju higijene u kuhinji;

Radnik na održavanju higijene površina koje dolaze u kontakt sa hranom;

Drugo _____;

5. Radni staž izražen u godinama:

≤1; >1-5; 5-10; 5-15; 15-20; >20;

6. Učešće na obukama za bezbijedno rukovanje hranom/bezbijednost hrane:

jednom, više puta/koliko ____, nikada;

7. Da li je u vašoj ustanovi implementiran HACCP sistem (Hazard Analysis Critical Control Point- Analiza opasnosti i kritične kontrolne tačke):

Da; Ne; Ne znam;

8. Da li ste nekad pohađali i položili kurs iz „higijenskog minimuma“, dobili sertifikat .

Da /kada _____; Ne;

9. Zbog čega radite ovaj posao/ motivacija:

Volim, Izvor prihoda, Nemam izbora; Drugo:_____;

10. Osjećam se kao „dio porodice „ u ovoj organizaciji?

Da; Ne; Ne znam;

11. Bio/-la bih veoma srećan/-a da ostatak svoje karijere provedem u ovoj organizaciji?

Da; Ne; Ne znam;

II ZNANJE (DIO A i B)

Dio A- odnosi se na sve ispitanike (odgovorite sa da, ne ili ne znam)	DA	NE	NE ZNAM
<ol style="list-style-type: none">1. Trovanje hranom izazivaju patogeni mikroorganizmi (bakterije, virusi, paraziti)?2. Očigledno zdravi ljudi koji rukuju sa hranom mogu nositi uzročnike bolesti (npr. bakterije, viruse, parazite) koji se prenose hranom?3. Insekti kao što su bubašvabe i muve mogu prenijeti uzročnike bolesti (bakterije, viruse, parazite) koji se prenose hranom?4. Trovanje hranom može izazvati teške bolesti koje se završavaju hospitalizacijom, a ponekad i smrću?5. Oni koji rukuju sa hranom sa nehigijenskom praksom mogu biti izvor zagađenja hrane uzročnicima trovanja hrane?6. Konzumiranje sirovog i nedovoljno termički obrađenog mesa je rizično za trovanje hranom?7. Konzumiranje sirovog nedovoljno opranog povrća i voća je rizično za trovanje hranom?8. Konzumiranje prekrivenih ostataka kuvane hrane, držane na sobnoj temperaturi duže od 6h ima visok rizik da izazove trovanje hranom?9. Patogeni (bakterije, virusi, paraziti) koji se prenose hranom mogu se vidjeti golim okom?10. Ostatke kuvane hrane treba ponovo temeljno zagrijati?11. Štetne bakterije se brzo razmnožavaju na sobnoj temperature?12. Držanje hrane na temperaturi frižidera pomaže u sprečavanju trovanja hranom?13. Dodirivanje hrane spremne za jelo golim rukama može da uzrokuje zagađenje hrane uzročnicima trovanja hrane?14. Da li osobe koje rukuju sa hranom a pate od bolesti koje se prenose hranom (npr. Salmonella, Campilobacter spp, Staphylococcus aureus, Hapatitis A,) mogu da nastave da rade bez obavještanja svog nadređenog?15. Nakon pranja ruke bi trebalo očistiti višenamijenskom krpom ili peškirom?16. Simptomi trovanja hranom mogu biti učestale tečne stolice, povraćanje, grčevi i bolovi u stomaku?17. Da li nosite rukavice kada dijelite neupakovane prehrambene proizvode?			

18. Da li nosite radnu odjeću ili uniformu kada dodirujete i distribuirate neupakovane prehrambene proizvode?			
---	--	--	--

Ukoliko ne radite u kuhinji preskočite pitanja u nastavku Dio B i pređite na III Stavovi

Dio B – odnosi se na one koji rade u pripremi hrane u kuhinji (odgovorite sa da, ne ili ne znam)	DA	NE	NE ZNAM
<p>Lična Higijena</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Da li treba da perete ruke prije upotrebe rukavica? 2. Da li iste rukavice koje se koriste prilikom rukovanja voćem mogu da se koriste i za rukovanje mesom? 3. Da li kosa sadrži različite vrste bakterija i može li biti izvor zagađenja hrane? <p>Vrijeme i Kontrola Temperature</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Proces zamrzavanja namirnica ne ubija bakterije, nego usporava njihov rast? 5. Ispravan metod za odmrzavanje smrznutog mesa je vodom iz bojlera ili na sobnoj temperature preko noći? 6. Hrana se može čuvati na sobnoj temperature 2h nakon kuvanja prije nego je odložite u frižider? 7. Pravilna temperatura frižidera je od 1 do 4°C, a zamrzivača ispod -18°C? 8. Optimalna temperature za rast bakterija je između 5°C -61°C (Opasna zona)? <p>Unakrsna Kontaminacija</p> <ol style="list-style-type: none"> 9. Povrće prvo treba isjeckati pa onda oprati? 10. Da li koristite isti nož za rezanje sirovog mesa i sjeckanje povrća? 11. Bakterije ne mogu ući u smrskanu konzerviranu hranu? 12. Osoblje ne može da jede i pije u prostoru za pripremu hrane? 13. Da li koristite istu dasku za rezanje sirovog mesa i sjeckanje povrća? 14. Sirovu hranu treba držati na nižim policama u frižideru? 15. Priprema hrane unaprijed će vjerovatno doprinijeti trovanju hranom? 16. Uzorci hrane uzimaju se od svakog obroka i čuvaju 48h nakon pripreme? 17. Zamrznuta hrana se ne može ponovo zamrzavati nakon odmrzavanja? <p>Higijena Opreme</p> <ol style="list-style-type: none"> 18. Bakterije mogu rasti na slomljenom i napuklom suđu? 19. Isprano posuđe i opremu treba obrisati krpom za suđe? 20. Detrdent je dovoljan da obezbijedi efikasnost opreme za čišćenje? 21. Hladnjače treba često otvarati i provjetravati? 22. Sudoperi koji se koriste za pranje sirovina mogu se koristiti za pranje ruku? 			

--	--	--	--

III STAVOVI - ovaj dio upitnika odnosi se na sve ispitanike

STAVOVI/	UOPŠTE SE NE SLAŽEM	NE SLAŽEM SE	SLAŽEM SE	U POTPUNOSTI SE SLAŽEM
<ol style="list-style-type: none"> 1. Bezbjedno rukovanje hranom, kako bi se izbjeglo zagađenje i bolest, je važan dio mojih svakodnevnih obaveza na poslu 2. Mislim da je važno održavati visoki stepen lične higijene tokom procesa rada 3. Učenje o bezbjednom rukovanju hranom je veoma važno za mene 4. Pranje ruku prije rukovanja hranom smanjuje rizik od zagađenja 5. Trebalo bi da uzmem odsustvo i da ne radim ukoliko bolujem od bolesti koje se prenose hranom 6. Način na koji čuvamo hranu utiče na njenu bezbjednost 7. Dugi nokti mogu kontaminirati hranu patogenima koji se prenose hranom 8. Rukovaoci hranom treba da budu na medicinskim pregledima svakih 6 mjeseci 9. Rukovaoci hranom mogu biti izvor epidemija koje se prenose hranom 10. Osobe sa ranicama ili povredama na rukama ne smiju učestvovati u procesu pripreme hrane 11. Hrana sa isteklim rokom važenja ne smije se konzumirati, iako nije došlo do promjene njenog izgleda i mirisa 12. Epidemije koje se prenose hranom su prirodni životni događaj 				

IV PONAŠANJE (ovaj dio popunjavaju svi ispitanici)

PONAŠANJE /KONTROLNA LISTA	NIKAD	RIJETKO	PONEKAD	ČESTO	UVIJEK
<ol style="list-style-type: none"> 1. Da li nosite rukavice kada rukujete sa hranom spremnom za jelo ili pripremate sendviče? 2. Da li operete ruke vodom i sapunom prije pripreme ili rukovanja sa hranom? 3. Da li operete ruke vodom i sapunom prije jela? 4. Da li operete ruke vodom i sapunom nakon upotrebe toaleta? 5. Da li imate kratke, uredne nokte, bez laka za nokte? 					

<ol style="list-style-type: none"> 6. Da li idete na posao kada imate tečne stolice? 7. Da li idete na posao kada ste prehladjeni? 8. Da li idete na posao kada imate posjekotine i rane na rukama? 9. Da li dok radite zapalite cigaretu? 10. Da li dok radite dodirujete rukama nos ili kijate u ruke? 11. Da li čistite površine koje dolaze u kontakt sa hranom prije i nakon upotrebe? 12. Da li sušite ruke nakon što ih operete na pravilan način (npr. ubrusom za jednokratnu upotrebu, aparatom za sušenje ruku)? 13. Da li upotrebljavate hranu sa isteklim rokom? 14. Da li imate validno ovjerenu sanitarnu knjižicu ? 15. Da li jedete/pijete u prostoru za pripremu hrane? 16. Da li ostavite kuvanu hranu na sobnoj temperaturi duže od 4h? 17. Da li oblačite čistu uniform prije početka rada? 18. Da li odvajate sirovu/svežu hranu od gotove hrane za jelo? 19. Da li uklonite sav nakit (narukvice, prstenje, sat i sl.) prije nego započnete aktivnosti rukovanja hranom? 20. Da li je dok radite Vaša kosa potpuno pokupljena ili pokrivena odgovarajućom zaštitnom kapom? 				
---	--	--	--	--

**OBSERVACIJA PRAKSE TOKOM PROCESA RADA, RUKOVANJA SA HRANOM
U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA**

PONAŠANJE /KONTROLNA LISTA	NIKAD	RIJETKO	PONEKAD	ČESTO	UVIJEK
<ol style="list-style-type: none"> 1. Da li nosite rukavice kada rukujete sa hranom spremnom za jelo ili pripremate sendviče? 2. Da li operete ruke vodom i sapunom prije pripreme ili rukovanja sa hranom? 3. Da li operete ruke vodom i sapunom prije jela? 4. Da li operete ruke vodom i sapunom nakon upotrebe toaleta? 5. Da li imate kratke, uredne nokte, bez laka za nokte? 6. Da li idete na posao kada imate tečne stolice? 7. Da li idete na posao kada ste prehladjeni? 8. Da li idete na posao kada imate posjekotine i rane na rukama? 9. Da li dok radite zapalite cigaretu? 10. Da li dok radite dodirujete rukama nos ili kijate u ruke? 11. Da li čistite površine koje dolaze u kontakt sa hranom prije i nakon upotrebe? 12. Da li sušite ruke nakon što ih operete na pravilan način (npr. ubrusom za jednokratnu upotrebu, aparatom za sušenje ruku)? 13. Da li upotrebljavate hranu sa isteklim rokom? 14. Da li imate validno ovjerenu sanitarnu knjižicu ? 15. Da li jedete/pijete u prostoru za pripremu hrane? 16. Da li ostavite kuvanu hranu na sobnoj temperaturi duže od 4h? 17. Da li oblačite čistu uniform prije početka rada? 18. Da li odvajate sirovu/svežu hranu od gotove hrane za jelo? 19. Da li uklonite sav nakit (narukvice, prstenje, sat i sl.) prije nego započnete aktivnosti rukovanja hranom? 20. Da li je dok radite Vaša kosa potpuno pokupljena ili pokrivena odgovarajućom zaštitnom kapom? 					

Univerzitet Crne Gore

University of Montenegro

03-314

04.02. 16

Na osnovu člana 72 stav 2 Zakona o visokom obrazovanju (Službeni list Crne Gore br. 44/14 i 47/15) i člana 32 stav 1 tačka 9 Statuta Univerziteta Crne Gore, Senat Univerziteta Crne Gore, na sjednici održanoj 04. februara 2016. godine, donio je

ODLUKU O IZBORU U ZVANJE

DR DRAGAN LAUŠEVIĆ bira se u akademsko zvanje **redovni profesor Univerziteta Crne Gore** za predmete: Epidemiologija i Specijalna epidemiologija na osnovnom akademskom studijskom programu Medicina, na Medicinskom fakultetu.

REKTOR

Prof. Radmila Vojvodić

Prof. dr Dragan Laušević - Biografija

Rođen sam 21.12.1962. godine u Pljevljima, Crna Gora.

Osnovnu školu sam učio u Doboju i Budvi i završio je sa odličnim uspjehom. Srednju školu sam učio u Budvi i Podgorici i završio je sa odličnim uspjehom.

Školske 1982/83. godine započeo sam studije medicine, na Medicinskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu. Na istom fakultetu sam diplomirao u januaru 1988. sa prosječnom ocjenom 9,40 (devetčetrdeset). Za postignuti uspjeh tokom studiranja nagrađen sam sa nekoliko diploma Univerziteta u Sarajevu i plaketom Medicinskog fakulteta u Sarajevu "dr Bogdan Zimonjić".

Specijalizaciju iz oblasti epidemiologije započeo sam u decembru 1990. na Medicinskom fakultetu u Beogradu, gdje sam je i završio u januaru 1994. sa odličnim uspjehom i stekao zvanje ljekara specijaliste iz epidemiologije.

Poslijediplomske studije upisao sam školske 1993/1994. godine na Medicinskom fakultetu Univerziteta u Beogradu. Magistarski rad pod naslovom "Epidemiološka studija raka dojke", odbranio sam 9. marta 1998. godine i stekao akademsko zvanje magistra medicinskih nauka.

Doktorsku disertaciju pod nazivom "Studija prevalencije pušenja duvana kod školske djece i omladine u Crnoj Gori" odbranio sam 03. juna 2004. godine na Medicinskom fakultetu Univerziteta u Beogradu.

U nekoliko navrata boravio sam na kraćim studijskim usavršavanjima u inostranstvu:

- 1996. godine - studijsko usavršavanje iz oblasti Infektivnih bolesti i epidemiologije u Salzburg-u, Austrija u organizaciji Medicinskog fakulteta Cornell iz New York-a, USA;
- 1997. godine - studijsko usavršavanje iz oblasti epidemiologije masovnih nezaraznih bolesti u Budimpešti u organizaciji Johns Hopkins University School of Hygiene and Public Health iz Baltimora, USA;
- 1998. godine - studijsko usavršavanje iz oblasti Epidemiologije u javnom zdravstvu (Advanced level course - Epidemiology in Public Health) u organizaciji London School of Hygiene & Tropical Medicine, University of London i WHO European Centre for Environment and Health;
- 2001. godine - studijsko usavršavanje iz oblasti Menadžmenta Programa imunizacija za zemlje Evrope i Centralne Azije u Budimpešti, u organizaciji Svjetske banke i Semmelweis instituta;
- 2006. godine - studijsko usavršavanje iz oblasti Dizajniranja istraživačkih studija u medicini za postdoktorske istraživače u Cavtatu - Dubrovnik u organizaciji Instituta za Globalno Zdravlje Univerziteta u Kaliforniji, USA i Škole narodnog zdravlja „dr Andrija Štampar“, Medicinski fakultet Univerziteta u Zagrebu, Hrvatska
- 2007. godine – studijsko usavršavanje za Istraživače iz oblasti Bio-bihejvioralnih tipova istraživanja među skrivenim populacijama uz upotrebu tehlike Uzorkovanja vođenog ispitanicima (Response Driven Sample – RDS) u organizaciji Škole narodnog zdravlja „dr Andrija Štampar“, Medicinski fakultet Univerziteta u Zagrebu, Hrvatska
- 2015. godine – studijsko usvršavanje u oblasti upotrebe epidemioloških softvera za obradu epidemioloških podataka u organizaciji Mediteranske škole za primjenjenu epidemiologiju – Institut Karlo III, Madrid, Španija

PODACI O RADNIM MJESTIMA

Period od februara 1988. do februara 1989. godine proveo sam na obaveznom pripravničkom stažu u Kliničko-bolničkom centru Crne Gore i Domu zdravlja u Podgorici.

Od maja 1989. do oktobra 1989. godine radio sam u Domu zdravlja Budva, a od novembra 1989. do avgusta 1999. radio sam u Odjeljenju za epidemiologiju Zavoda za zdravstvenu zaštitu Podgorica.

Od septembra 1999. do maja 2001. godine radio sam u Dječijem fondu Ujedinjenih nacija kao Koordinator zdravstvenog programa za Crnu Goru.

Od maja 2001. do februara 2003. vršio sam dužnost Pomoćnika ministra zdravlja u Vladi Republike Crne Gore.

Od marta 2003. do danas radim u Centru za kontrolu i prevenciju bolesti Instituta za zdravlje Crne Gore.

Od 2016. godine radim u Centru za nauku i kontinuiranu edukaciju Instituta za zdravlje Crne Gore.

PODACI O IZBORIMA U ZVANJE

Odlukama Naučno-nastavnog vijeće Univerziteta Crne Gore iz januara 1992. i 1998. godine stekao sam prvo zvanje Istraživača saradnika, a potom i zvanje Višeg istraživača.

U zvanje asistenta na Katedri za epidemiologiju Medicinskog fakulteta u Podgorici izabran sam u martu 1999. godine.

U zvanje docenta na predmetu epidemiologija na Medicinskom fakultetu u Podgorici izabran sam 2005. godine.

U zvanje vanrednog profesora na predmetu epidemiologija na Medicinskom fakultetu u Podgorici izabran sam 2010. godine.

U zvanje redovnog profesora na predmetu epidemiologija na Medicinskom fakultetu u Podgorici izabran sam 2016. godine.

Dugi niz godina, za potrebe Medicinskog fakulteta Univerziteta u Beogradu obavljam dužnosti mentora za ljekare koji se nalaze na specijalizaciji iz oblasti epidemiologije, a od 2016.g i dužnost mentora-koordinatora za ljekare na specijalizaciji iz epidemiologije.

Bio sam član Nacionalne komisije za sertifikaciju dječije paralize u SR Jugoslaviji, kao i član crnogorskog nacionalnog tima koji je koordinirao uspješnu eradikaciju dječije paralize na prostoru Crne Gore.

Takođe, bio sam član Komisije Vlade RCG za prevenciju narkomanije kod djece i omladine u Crnoj Gori, član radne grupe Ministarstva zdravlja za implementaciju Nacionalnog plana akcije za djecu u RCG i član Komisije za zarazne bolesti Ministarstva zdravlja.

Dugi niz godina sam bio Koordinator Programa imunizacija i "Focal point" za programe obaveznih imunizacija prema Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji.

Član sam Nacionalne komisije za kontrolu raka pri Ministarstvu zdravlja.

Takođe, član sam Nacionalnog stručno-savjetodavnog tijela za imunizacije i član Nacionalnog koordinacionog tijela za eliminaciju i eradikaciju pojedinih zaraznih bolesti pri Ministarstvu zdravlja.

Dobitnik sam Zahvalnice Saveznog sekretarijata za rad, zdravstvo i socijalno staranje za doprinos uspješnoj aktivnosti na eradikaciji dječije paralize na prostoru SR Jugoslavije, Zahvalnice Cazasa (Društva za borbu protiv SIDE Crne Gore) i Zahvalnice Crnogorskog društva za borbu protiv raka.

BIBLIOGRAFIJA – Dragan Laušević

1. Dente MG, Riccardo F, Bejaoui M, Fabiani M, Lausevic D, and Declich S. Contribution of Regional Networks to the Control of Cross-Border Public Health Threats: EpiSouth in the Mediterranean Region and Southeast Europe. *Health Security* Vol. 15, No. 4. Published Online: 1 Aug 2017 <https://doi.org/10.1089/hs.2016.0081>
2. Laušević D, Begić S, Terzić N, Vratnica Z, Čičić A and Mugoša B. Factors Associated with Inconsistent Condom Use with Clients among Female Sex Workers in Podgorica, Montenegro. *Srp Arh Celok Lek.* 2016 Jul-Aug;144(7-8):424-430. DOI: 10.2298/SARH1608424L. ISSN: 0370-8179.
3. Vratnica Z, Zehender G, Ebranati E, Sorrentino C, Lai A, Vujošević D, Veo C, Presti AL, Cella E, Giovanetti M, Laušević D, Galli M, Ciccozzi M and Mugoša B. Hepatitis B virus genotype and subgenotype prevalence and distribution in Montenegro. *Journal of Medical Virology.* 2015;87(5):807–813. DOI: 10.1002/jmv.24083. ISSN: 1096-9071.
4. Martinovic M, Belojevic G, Evans GW, Lausevic D, Asanin B, Samardzic M, Terzic N, Pantovic S, Jaksic M, Boljevic J. Prevalence of and contributing factors for overweight and obesity among Montenegrin schoolchildren. *Eur J Public Health.* 2015 Apr 4. pii: ckv071. [Epub ahead of print] DOI: <http://dx.doi.org/10.1093/eurpub/ckv071>. Print ISSN: 1101-1262; ISSN: 1464-360X.
5. Laušević D, Begić S, Mugoša B, Terzić N, Vratnica Z, Labović I, Božičević I. Prevalence of HIV and other infections and correlates of needle and syringe sharing among people who inject drugs in Podgorica, Montenegro: a respondent-driven sampling survey. *Harm Reduction Journal* 2015;12:2 doi:10.1186/s12954-015-0039-0. ISSN: 1477-7517 (online).
6. Laušević D, Todorović B, Begić S. The impact of „chosen“ physician on immunization coverage with MMR vaccine. *Acta Medica Medianae.* 2015; 54(2):56-62 UDK 61, YU ISSN 0365-4478 i EISSN 1821-2794. DOI: 10.5633/amm.2015.0210
7. Martinović M, Belojević G, Evans GW, Ašanin B, Laušević D, Duborija Kovačević N, Samardžić M, Jaksic M and Pantović S. Blood pressure among rural Montenegrin children in relation to poverty and gender. *Eur J Public Health.* 2014; 24(3): 385-389. doi: 10.1093/eurpub/ckt181. Print ISSN: 1101-1262; Online ISSN: 1464-360X.
8. Laušević D, Mugoša B, Terzić N, Vratnica Z, Labović I, Begić S. Razlike u rizičnim ponašanjima u odnosu na HIV infekciju između muških i ženskih pripadnika populacije injektirajućih korisnika droga u Podgorici. *Medical Journal of Montenegro.* 2014; 2(3):17- 21. DOI: 10.5937/cma2-6869. ISSN: 1800- 9964 EISSN: 2336-9140
9. Baćak V, Laušević D, Mugoša B, Vratnica Z, Terzić N. Hepatitis C Virus Infection and Related Risk Factors among Injection Drug Users in Montenegro. *European Addiction Research* 2013; 19:68-73. ISSN: 1022-6877; eISSN: 1421-9891 DOI: 10.1159/000339840 (Online).
10. Zehender G, Sorrentino C, Lai A, Ebranati E, Gabanelli E, Lo Presti A, Vujošević D, Laušević D, Terzić D, Shkjezi R, Bino S, Vratnica Z, Mugoša B, Galli M, Ciccozzi M. Reconstruction of the evolutionary dynamics of hepatitis C virus subtypes in Montenegro and the Balkan region. *Infection, Genetics and Evolution* 2013; 17:223-230. ISSN: 1567-1348. doi: 10.1016/j.meegid.2013.04.003. Epub 2013 Apr 18.
11. Maver JP, Korać Tina, Dimitrov G, Dobrossy L, Engele L, Ilijazović E, Kesić V, Kostova P, Laušević D, Maurina A, Nicula AF, Molnar Z, Panayotova Y, Primic-Žakelj MP, Repše- Fokter A, Romejko-Wolniewicz E, Smailyte G, Suteu O, Swiderska-Kiec J, Tachezy R, Valerianova Z, Veerus P, Viberga I, Znaor A, Zubor P, Poljak M. Cervical cancer screening practices in central and eastern Europe in 2012. *Acta Dermatovenerologica Alpina, Pannonica et Adriatica.* 2013; 22:7-19. ISSN: 1318-4458. doi: 10.2478/v10162-012-0025-0.
12. Seme K, Maver JP, Korać Tina, Canton A, Častkova J, Dimitrov G, Filippova I, Hudecova H, Ilijazović E, Kaić B, Kesić V, Kuprevičiene N, Laušević D, Molnar Z, Perevoščikovs J, Spaczynski M, Stefanova V, Učakar V, Poljak M. Current status of human papillomavirus vaccination implementation in Central and eastern Europe. *Acta Dermatovenerologica Alpina, Pannonica et Adriatica.* 2013; 22:21-25. ISSN: 1318-4458. doi: 10.2478/v10162-012-0026-z.

13. Bino S, Cavaljuga S, Kunchev A, Lausevic D, Kaic B, Pistol A, Kon P, Karadjovski Z, Georghita S, Cicevalieva S. Southeastern European Health Network (SEEHN) Communicable Diseases Surveillance: A Decade of Bridging Trust and Collaboration. *Emerging Health Threats Journal*. 2013; 6:1-7. *Emerg Health Threats J* 2013, 6: 19950 - <http://dx.doi.org/10.3402/ehth.v6i0.19950>. eISSN: 1752-8550. doi: 10.3402/ehth.v6i0.19950.
14. Ciccozzi M, Lai A, Ebranati E, Gabanelli E, Galli M, Mugosa B, Vratnica Z, Vujošević D, Laušević D, Ciotti M, Cella E, Lo Presti A, Zehender G. Phylogeographic Reconstruction of HIV-1B in Montenegro and Balkan Region. *AIDS Res Hum Retroviruses*. 2012 Oct; 28(10):1280-4. Epub 2012 Apr 3. Online ISSN: 1931-8405. DOI:10.1089/aid.2011.0138
15. Labović I, Terzić N, Strahinja R, Mugoša B, Laušević, Vratnica Z. HIV-Related Knowledge, Attitudes and Sexual Risk Behaviours Among Montenegrin Youth. *Ser J Exp Clin Res*. 2011; 12(2):57-66. ISSN 1820 – 8665.
16. Vujošević D, Mugoša B, Cvelbar U, Mozetič M, Repnik U, Zavašnik-Bergant T, Laušević D, Medenica S, Rajković D, Šćepanović A. Viability Assessment of Escherichia Coli after Oxygen Plasma Treatment by Fluorescent Microscopy. *Medicinski zapisi*; 2011; Vol. 60(1):7-10. ISSN:0419-7747
17. Ciccozzi M, Vujošević D, Lo Presti A, Mugoša B, Vratnica Z, Lai A, Laušević D, Drašković N, et all. Genetic Diversity of HIV Type 1 in Montenegro. *AIDS Res Hum Retroviruses*. 2011 Aug; 27(8):921-4. Epub 2010 Dec 31. ISSN: 0889-2229; Online ISSN: 1931-8405. doi: 10.1089/AID.2010.0323.
18. Štulhofer A, Laušević D, Božičević I, Baćak V, Mugoša B, Terzić N, Drglin T. HIV Risk among Female sex Workers in Croatia and Montenegro. *Coll Antropol*. 2010 Sep;34(3):881-6. ISSN 0350-6134.
19. Werber D, Laušević D, Mugoša B, Vratnica Z, Ivanović-Nikolić Lj, Žižić Lj, Alexandre-Bird A, Fiore L, Ruggeri FM, Di Bartolo I, Battisone A, Gassilloud B, Perelle S, Nitzan Kaluski D, Kivi M, Andraghetti R, Pollock KG: Massive outbreak of viral gastroenteritis associated with consumption of municipal drinking water in a European capital city. *Epidemiology and Infection* 2009 Jun 18:1-8. ISSN: 0950-2688 and EISSN: 1469-4409. DOI:10.1017/S095026880999015X
20. Laušević D, Todorović B, Rakočević B, Medenica S, Beatović V, Hadžifejzović A. Pravovremenost i nivo obuhvata primovakcinacijom protiv malih boginja i rubele u Crnoj Gori. *Acta Medica Medianae*, 2009; 48(3): 9-14, UDK: 616.915/.916.1:615.371. YU ISSN 0365- 4478 i EISSN 1821-2794 .
21. Laušević D, Todorović B, Rakočević B, Medenica S, Beatović V, Hadžifejzović A. Timeliness and level of primary immunization coverage against diphtheria, whooping cough and tetanus in Montenegro *Acta Facultatis Medicinae Naissensis*, 2009; 26(3): 113-119. UDC 615.371: 616.9. ISSN 0351-6083.
22. Laušević D. Uspješnost prevencije i kontrole vakcino preventibilnih oboljenja u Crnoj Gori. *Medicinski Zapisi* 2009; 58(1-2): 39-46. YUISSN – 0419-7747.

Univerzitet Crne Gore
University of Montenegro

03-1315
04-02-22

DF. 07. 2022
med 966

Na osnovu člana 72 stav 2 Zakona o visokom obrazovanju („Službeni list Crne Gore“ br 44/14, 47/15, 40/16, 42/17, 71/17, 55/18, 3/19, 17/19, 47/19, 72/19 i 74/20 i 104/21) i člana 32 stav 1 tačka 9 Statuta Univerziteta Crne Gore, Senat Univerziteta Crne Gore, na sjednici održanoj 4.7.2022. godine, donio je

ODLUKU O IZBORU U ZVANJE

Dr **BOBAN MUGOŠA** bira se u akademsko zvanje **redovni profesor Univerziteta Crne Gore** iz oblasti **Medicinski predmeti iz grupe Javnog zdravlja** i predmeti iz oblasti **Socijalna farmacija na Medicinskom fakultetu Univerziteta Crne Gore**, na neodređeno vrijeme.

SENAT UNIVERZITETA CRNE GORE
PREDSJEDNIK
Božović
Prof. dr Vladimir Božović, rektor

BIOGRAFIJA PROF. DR BOBAN MUGOŠA

Rođen sam 28. marta 1963. godine u Podgorici, Republika Crna Gora, SFRJ, gdje sam završio osnovnu i srednju školu. Medicinski fakultet Univerziteta u Novom Sadu upisao sam školske 1982/83. godine i diplomirao 1991. godine.

Specijalizaciju iz epidemiologije započeo sam 1995. godine u Zavodu za zdravstvenu zaštitu Podgorica, a specijalistički ispit položio 1998. godine na Institutu za epidemiologiju Medicinskog fakulteta u Beogradu.

Magistarski rad iz oblasti epidemiologije "Znanje, stavovi i ponašanje medicinskih radnika u odnosu na hepatitis B" odbranio sam 2003. godine na Medicinskom fakultetu Univerziteta u Beogradu.

Doktorsku disertaciju pod nazivom "Epidemiološka studija o korišćenju droga u populaciji školske djece u Republici Crnoj Gori" odbranio sam na Medicinskom fakultetu Univerziteta u Kragujevcu 30. januara 2009. godine.

Tokom proteklog perioda usavršavao sam se iz različitih oblasti medicine: u Budimpešti 1997. godine na Centralno evropskom univerzitetu u organizaciji Albert Schweitzer Instituta pohađao sam seminar "Promocija zdravlja i prevencija bolesti"; početkom 2000. pohađao sam trening "Menadžment u zdravstvu" u Nacionalnom institutu za zdravlje Engleske - Nuffield, u Leeds-u; u toku novembra 2000. prisustvovao sam "Treningu za infektivne bolesti i AIDS" u Nacionalnom institutu za zarazne bolesti "Lazzaro Spallanzani" - u Rimu, Italija; krajem 2001. godine pohađao sam trening o metodologiji istraživanja "Brza procjena i odgovor" u Neumu, Bosna i Hercegovina.

Početkom 2002. godine odlazim na studijsko putovanje u Kandu, u cilju dobijanja novih saznanja iz oblasti prevencije i nadzora nad заразним bolestima, javnog zdravstva i promocije zdravlja.

U oktobru 2005. godine pohađao sam Regional Workshop on Health Information Management Increases, Tirana, Albanija; u oktobru 2006. prisustvovao sam II Regionalnoj konferenciji o HIV/AIDS-u Zapadnog Balkana u okviru Programa Zapadnog Balkana za borbu protiv HIV/AIDS-a, koja je organizovana u Pržnom, Crna Gora; bio sam polaznik na Treningu "Osnove menadžemnta u zdravstvu", koji se u organizaciji Sveučilišta u Zagrebu, Medicinski fakultet, Škola narodnog zdravlja "Andrija Štampar", održao u Pržnom, Budva, decembra 2007. godine; u toku maja 2008. prisustvovao sam Treningu za infektivne bolesti i AIDS" u Nacionalnom institutu za zarazne bolesti "Lazzaro Spallanzani" - Rim, Italija

PODACI O RADNIM MJESTIMA I IZBORIMA U ZVANJE

Nakon završetka Medicinskog fakulteta. 1991. godine, obavljao sam ljeakarski staž na klinikama Medicinskog fakulteta u Novom Sadu. U Domu zdravlja Podgorica zaposlio sam se 1993. godine. Po dobijanju specijalizacije iz epidemiologije 1995. god. počeo sam rad u Zavodu za zdravstvenu zaštitu Podgorica. Specijalistički staž iz epidemiologije dovršio sam u Institutu za epidemiologiju Medicinskog fakulteta u Beogradu.

Poslije povratka sa specijalizacije 1998. godine u Zavodu za zdravstvenu zaštitu Podgorica imenovan sam za šefa Odsjeka za nezarazne bolesti na Odjeljenju za epidemiologiju. Sredinom 2000. postavljen sam za načelnika Odjeljenja za epidemiologiju, a sredinom 2002.god. za predsjednika Upravnog odbora Instituta za zdravlje Crne Gore i direktora Centra za epidemiologiju.

U oktobru 2004. imenovan sam za vršioca dužnosti direktora Instituta za zdravlje Crne Gore. Od juna 2005. nalazim se na dužnosti direktora Instituta za javno zdravlje Crne Gore.

U septembru 2005. godine izabran sam za predavača na Fakultetu primijenjene fizioterapije u Igalu za predmet Socijalna medicina sa epidemiologijom i higijenom. U oktobru iste godine izabran sam za stručnog saradnika Medicinskog fakulteta u Podgorici, na predmetu Epidemiologija.

Septembra 2008. imenovan sam za člana Stalnog komiteta Regionalnog komiteta Svjetske zdravstvene organizacije.

U oktobru 2009. Godine, izabran sam u akademsko zvanje docent za predmet Socijalna medicina sa higijenom i epidemiologijom na Fakultetu primijenjene fizioterapije u Igalu.

U oktobru 2011. godine izabran sam u akademsko zvanje docent na Fakultetu primijenjene fizioterapije u Igalu, specijalističke studije za predmet „Javno zdravlje“ i na Farmaceutskom fakultetu u Podgorici, predmet Farmakoe epidemiologija i farmakoeconomika,

2011. godine izabran sam u akademsko zvanje docent na Medicinskom fakultetu u Podgorici, predmet Epidemiologija.

U oktobru 2015. godine izabran sam u akademsko zvanje docent na Fakultetu primijenjene fizioterapije u Igalu, za predmet „Sociologija morala“.

2016. godine izabran sam u akademsko zvanje vanredni profesor na Medicinskom fakultetu. Univerziteta u Podgorici.

U oktobru 2010. godine dodijeljeno mi je zvanje "Primarius"

Članstvo u stručnim organizacijama, nacionalnim komisijama i radnim grupa:

Član Strukovnog vijeća Univerziteta Crne Gore
Nacionalni korespondent sa Evropskim centrom za kontrolu i prevenciju bolesti
potpredsjednik Republičke komisije za AIDS,
Nacionalni koordinator za AIDS,
Član Savjeta za prevenciju narkomanije,

Član Nacionalne komisije za održivi razvoj
 Član Stalnog komiteta Regionalnog komiteta Svjetske zdravstvene organizacije, 2009-2012
 Član Nadzornog komiteta Ministarstva zdravlja CG za projekat reforma zdravstvene zaštite,
 član Nacionalne komisije za zarazne bolesti, član Radne grupe za izradu registara narkomanije i psihoza. član Radnog tijela za praćenje i koordinaciju aktivnosti vezano za pojavu novog virusa gripa A (H1N1), član Uredivačkog savjeta «Biltena» Ljekarske komore Crne Gore, član tima Vlade Crne Gore za vanredne situacije.

Reference

1. **Mugoša B.**, Vujosevic D, Ciccozzi M, Beatrice Valli M, Capobianchi M R, Lo Presti A, Cella E, Giovanetti M, Lai A, Angeletti S, Scarpa F, Terzić D, Vratnica Z. Genetic diversity of the Haemagglutinin (HA) of Influenza A (H1N1)virus in Montenegro: focus on its origin and evolution, *Journal of Medical Virology*. DOI 10.1002/jmv.24552, Published online in Wiley Online Library 2016
2. **Mugoša B.**, Djurović D, Nedović-Vuković M, Barjaktarović-Labović S, Vrvic M. Assessment of Ecological risks of Heavy Metal Contamination in Coastal Municipalities of Montenegro, *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 2016, 13 (4), 393; doi:10.3390/ijerph13040393
3. Ivanović Lj, Milašević I, Đurović D, Topalović A, Knežević M, **Mugoša B.**, Vrvic M. Application of plant biotechnology techniques in antioxidant production, "Agriculture and Forestry", Vol 62, Issue 1, 2016, str. 325-342
4. **Mugoša B.**, Djurović D, Pirmat A, Bulat Z, Barjaktarović-Labović S. Children's health risk assessment based on the content of toxic metals Pb, Cd, Cu and Zn in urban soil samples of Podgorica, Montenegro, *Vojnosanit Pregl* ISSN 0042-8450, vol 72, broj 9, 2015, str. 807-812.
5. Lausevic D, Begic S, **Mugosa B.**, Terzic N, Vratnica Z, Labovic I, Bozicevic I. Prevalence of HIV and other infections and correlates of needle and syringe sharing among people who inject drugs in Podgorica, Montenegro: a respondent-driven sampling survey, *Harm Reduction Journal* DOI 10.1186/s12954-015-0039-0, (2015) 12:2

Izabrane publikacije

Godina	Kategorija	Autori	Naslov	Izvor
2019	SCOPUS	Rakocevic B, Grgurevic A, Trajkovic G, Mugosa B, Sipetic Grujicic S, Medenica S, Bojovic O, Lozano Alonso JE, Vega T	<u>Influenza surveillance: determining the epidemic threshold for influenza by using the Moving Epidemic Method (MEM), Montenegro, 2010/11 to 2017/18 influenza seasons</u>	Euro Surveill
2018	SCI, SCIE, SSCI, A&HCI	Rakocevic B, Grgurevic A, Trajkovic G, Pavlovic V, Sipetic Grujicic S, Vujosevic D, Medenica S, Vratnica Z, Bojovic O, Mugosa B	<u>Severe acute respiratory infection surveillance in Montenegro, 2014-2017</u>	Current Medical Research and Opinion
2018	SCI, SCIE, SSCI, A&HCI	Ivanović Lj, Milašević I, Topalović A, Đurović D, Mugoša B, Knežević M, Vrvic M	<u>Nutritional and phytochemical content of Swiss chard from Montenegro, under different fertilization and irrigation treatments</u>	British Food Journal
2018	SCI, SCIE, SSCI, A&HCI	Barjaktarović-Labović S, Mugoša B, Andrejević V, Banjari I, Jovičević Lj, Djurović D, Martinović A, Radojlović J	<u>Food hygiene awareness and practices before and after intervention in food services in Montenegro</u>	Food Control
2017	SCI, SCIE, SSCI, A&HCI	Golubović M, Lopičić M, Terzić N, Đurović M, Mugoša B, Mijović G	<u>Presence of histopathological premalignant lesions and infection caused by high-risk genotypes of human papillomavirus in patients with suspicious cytological and colposcopy results: A prospective study</u>	Vojnosanitetski pregljed
2017	SCI, SCIE, SSCI, A&HCI	Djurović D, Milisavljević B, Mugoša B, Lugonja N, Miletić S, Spasić S, Vrvic M	<u>Zinc concentrations in human milk and infant serum during the first six months of lactation</u>	J Trace Elem Med Biol
2017	SCI, SCIE, SSCI, A&HCI	Vratnica Z, Busani L, Zekovic Ž, Rakocevic B, Medenica S, Urciuoli R, Rezza G, Mugoša B	<u>Haemorrhagic fever with renal syndrome in Montenegro, 2004-14</u>	Eur J Public Health
2017	SCI, SCIE, SSCI, A&HCI	Mugosa B, Cella E, Lai A, Lo Presti A, Blasi A, Vratnica Z, Vujošević D, Ebranati E, Laušević D, Guarino M, Zehender G, Milano T, Pascarella S, Spoto S, Angeletti S, Ciccozzi M	<u>Hepatitis C virus genotype 3A in a population of injecting drug users in Montenegro: Bayesian and evolutionary analysis</u>	Arch Virol
2016	SCI, SCIE, SSCI, A&HCI	Mugoša Boban, Đurović D., Nedović-Vuković M., Barjaktarović-Labović S., Vrvic M.	<u>Assessment of ecological risk of heavy metal contamination in coastal municipalities of Montenegro</u>	International journal of environmental research and public health
2016	SCI, SCIE, SSCI,	Mugoša Boban, Vujošević Danijela,	<u>Genetic diversity of the haemagglutinin (HA) of human influenza A (H1N1) virus in</u>	Journal of medical virology

Godina	Kategorija	Autori	Naslov	Izvor
	A&HCI	Ciccozzi M., MB Valli, MR Capobianchi, Lo Presti A., Cella E., Giovanetti M., Lai A., Angeletti S, Scarpa F., Terzić Dragica, Vratnica Zoran	<u>Montenegro bElektronski izvor efocus on its origin and evolution</u>	
2015	SCI, SCIE, SSCI, A&HCI	IRENA NIKOLIĆ, MILENA TADIĆ, DIJANA ĐUROVIĆ, RADOMIR ZEJAK, BOBAN MUGOŠA	<u>STABILIZATION/SOLIDIFICATION OF SPENT GRIT IN FLY ASH BASED GEOPOLYMERS</u>	Environment Protection Engineering
2015	SCI, SCIE, SSCI, A&HCI	Mugoša Boban, Đurović Dijana, Pirnat Aleksandra, Bulat Zorica, Barjaktarović-Labović Snežana	<u>Children's health risk assessment based on the content of toxic metals Pb, Cd, Cu and Zn in urban soil samples of Podgorica, Montenegro</u>	Vojnosanitetski preglad
2015	SCI, SCIE, SSCI, A&HCI	Laušević Dragan, Begić Senad, Mugoša Boban, Terzić Nataša, Vratnica Zoran, Labović Itana, Božičević Ivana	<u>Prevalence of HIV and other infections and correlates of needle and syringe sharing among people who inject drugs in Podgorica, Montenegro</u>	Harm reduction journal
2015	SCI, SCIE, SSCI, A&HCI	Vratnica Zoran, Zehender G., Ebranati E., Sorrentino C., Lai A., Vujošević Danijela, Veo C., Lo Presti A., Cella E., Giovanetti M., Laušević Dragan, Galli M., Ciccozzi M., Mugoša Boban	<u>Hepatitis B virus genotype and subgenotype prevalence and distribution in Montenegro</u>	Journal of medical virology
2015	SCI, SCIE, SSCI, A&HCI	Deng X., Nikiforov A., Vujošević Danijela, Vuksanović Vineta, Mugoša Boban, Cvelbar U., De Geyter N., Morent R., Leys C.	<u>Antibacterial activity of nano-silver non-woven fabric prepared by atmospheric pressure plasma deposition</u>	Materials letters
2013	SCI, SCIE, SSCI, A&HCI	Bačak, V., Laušević, D., Mugoša, B., Vratnica, Z. & Terzić, N.	<u>Hepatitis C Virus Infection and Related Risk Factors among Injection Drug Users in Montenegro</u>	European Addiction Research
2013	SCI, SCIE, SSCI, A&HCI	Zehender, G., Sorrentino, C., Lai, A., Ebranati, E., Gabanelli, E., Lo Presti, A., Vujošević, D., Laušević, D., Terzić, D., Shkjezi, R., Bino, S., Vratnica, Z., Mugoša, B., Galli, M., Ciccozzi, M.	<u>Reconstruction of the Evolutionary Dynamics of Hepatitis C Virus Subtypes in Montenegro and the Balkan Region</u>	Infection, Genetics and Evolution
2012	SCI, SCIE, SSCI, A&HCI	Ciccozzi, M., Lai, A., Ebranati, E., Gabanelli, E., Galli, M., Mugoša, B., Vratnica, Z., Vujošević, D., Laušević, D., Ciotti, M., Cella, E., Lo Presti, A. & Zehender, G.	<u>Phylogeographic Reconstruction of HIV Type 1B in Montenegro and the Balkan Region</u>	AIDS Research and Human Retroviruses

Godina	Kategorija	Autori	Naslov	Izvor
2012	SCI, SCIE, SSCI, A&HCI	Ljaljević, A., Matijević, S., Terzić, N., Andjelić, J., Mugoša, B.	<u>Značaj održavanja oralne higijene za zdravlje usta i zuba</u>	Vojnosanitetski pregled
2011	SCI, SCIE, SSCI, A&HCI	Ciccozzi, M., Vujošević, D., Lo Presti, A., Mugoša, B., Vratnica, Z., Lai, A., Laušević, D., Drašković, N., Marjanović, A., Cella, E., Santoro, MM., Alteri, C., Fabeni, L., Ciotti, M. & Zehender, S.	<u>Genetic Diversity of HIV Type 1 in Montenegro</u>	AIDS Research and Human Retroviruses
2010	SCI, SCIE, SSCI, A&HCI	Ljaljević, A., Zvrko, E., Mugoša, B., Matijević, S., Anđelić, J.	<u>Prevalence of Smoking and Other Smoking-Related Behaviours Among Students Aged 13 to 15 Years in Montenegro: Results from the Global Youth Tobacco Survey of 2008</u>	Arhiv za higijenu rada i toksikologiju
2010	SCI, SCIE, SSCI, A&HCI	Sbuteaga-Milosević, G., Đordjević, Z., Marmut, Z., Mugoša, B.	<u>Stepen jodiziranosti kuhinjske soli i stavovi i navike stanovništva u vezi s njenom upotrebom</u>	Srpski arhiv za celokupno lekarstvo
2009	SCI, SCIE, SSCI, A&HCI	Terzić, D., Dupanović, B., Mugoša, B., Drašković, N., Svirtlih, N.	<u>Acute Hepatitis E in Montenegro: Epidemiology, Clinical and Laboratory Features</u>	Annals of Hepatology
2009	SCI, SCIE, SSCI, A&HCI	Werber, D., Laušević, D., Mugoša, B., Vratnica, Z., Ivanović-Nikolić, L., Žižić, L., Alexandre-Bird, A., et al.	<u>Massive outbreak of viral gastroenteritis associated with consumption of municipal drinking water in a European capital city</u>	Epidemiology and Infection
2009	SCI, SCIE, SSCI, A&HCI	Judd, A., Rhodes, T., Johnston, LG., Platt, L., Anđelković, V., Simić, D., Mugoša, B.,... et al.	<u>Improving Survey Methods in Sero-Epidemiological Studies of Injecting Drug Users: A Case Example of Two Cross Sectional Surveys in Serbia and Montenegro</u>	BMC Infectious Diseases

Univerzitet Crne Gore
adresa / address_ Cetinjska br. 2
81000 Podgorica, Crna Gora
telefon / phone _00382 20 414 255
fax_ 00382 20 414 230
mail_rektorat@ac.me
web_www.ucg.ac.me
University of Montenegro

Broj / No 03 / 2017
Datum / Date 16 / 10 / 17

Na osnovu člana 72 stav 2 Zakona o visokom obrazovanju („Službeni list Crne Gore“ br. 44/14, 47/15,40/16,42/17) i člana 32 stav 1 tačka 9 Statuta Univerziteta Crne Gore, Senat Univerziteta Crne Gore na sjednici održanoj 16.oktobra 2017.godine, donio je

ODLUKU O IZBORU U ZVANJE

Dr Vineta Vuksanović bira se u akademsko zvanje **redovna profesorica** za oblast **Mikrobiologija i imunologija** na **Medicinskom fakultetu**, na neodređeno vrijeme.

Senat Univerziteta Crne Gore
Predsjedavajući

Prof. dr Danilo Nikolić, v.f.rektora

Biografija - Vuksanović Vineta

Vineta Vuksanović je rođena 1961. godine u Prilepu, Makedonija. Osnovnu školu i Gimnaziju završava u rodnom gradu kao đak generacije. Diplomom doktora medicine dobija na Medicinskom fakultetu u Skoplju 1986. godine, a specijalistički ispit je položila 1992. godine na Medicinskom fakultetu u Beogradu. Akademsko zvanje magistar (2000. godine) i doktor medicinskih nauka (2005. godine) je stekla na Medicinskom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu i tako postaje prvi doktor medicine specijalista mikrobiolog, doktor medicinskih nauka u Crnoj Gori. U svojoj matičnoj ustanovi, Institutu za javno zdravlje, radi od 1987. godine, a u periodu 2005.–2016. obavlja funkciju Predsjednika Odbora direktora Instituta Crne Gore. Govori engleski jezik. Udata je i majka troje djece.

Radni odnos zasniva 1987. godine u Zavodu za zdravstvenu zaštitu, sadašnji Institut za javno zdravlje. Od 1991. godine istovremeno radi kao profesor u Srednjoj medicinskoj školi. Sa otvaranjem Medicinskog fakulteta angažovana je od početka 1999. godine, gdje počinje da radi kao stručni saradnik, a 2001. U svojstvu asistenta. U zvanju docenta na Univerzitetu Crne Gore je izabrana 2006. godine, od kada obavlja funkciju šefa predmeta Mikrobiologija na Medicinskom i na Stomatološkom, a kasnije i na Farmaceutskom fakultetu koji je osnovan 2007. Takođe, u 2005. osniva se Visoka medicinska škola u Beranama i od samog početka je angažovana za predavača. Za vanrednog profesora Univerziteta Crne Gore je izabrana 2012. godine.

Zahvaljujući naučnim i stručnim kvalitetima član je brojnih stručnih udruženja: Ljekarskog društva Crne Gore, Društva i Sekcije mikrobiologa Crne Gore, Predsjedništva Balkanskog društva mikrobiologa, počasni član Rumunskog društva mikrobiologa, Evropskog društva mikrobiologa, Evropskog komiteta za antimikrobnu osjetljivost. To je rezultiralo da bude izabrana za Predsjednika Sekcije mikrobiologa Crne Gore kada izdaje dvije publikacije: knjigu „Dan antibiotske svijesti“ 2010. godine od kada počinje objelježavanje ovog dana u Crnoj Gori i podizanja svijesnosti o upotrebi antibiotika i knjigu „Sedam najznačajnijih bakterija u Evropi“ 2014. gdje sa kolegama mikrobiolozima obrađuju sedam potencijalno najrezistentnijih bakterija koje su naglašene od strane SZO. Takođe, u periodu od 2007. do 2009. je izabrana za Predsjednika Balkanskog društva mikrobiologa i u tom mandatu organizuje V Balkanski kongres mikrobiologa 2007. u Budvi.

Trenutno učestvuje u bilateralnom projektu sa kolegama iz Makedonije, kao rukovodilac za Crnu Goru: Antimikrobna i antioksidativna aktivnost određene grupe medicinski značajnih makromiceta iz Crne Gore i Makedonije. Autor je prvog crnogorskog univerzitetskog udžbenika „Klinička mikrobiologija“ izdat 2009. U maju 2016. dugogodišnje iskustvo na uvođenju dijagnostike bakterijske vaginoze u Crnoj Gori i radu sa pacijentima, zaokruženo je izdavanjem monografije pod nazivom „Bakterijska vaginoza – dijagnostika, prevalencija i medicinski značaj“, čiji je autor.

NAUČNOISTRAŽIVAČKA DJELATNOST

1.3. Monografije

Vineta Vuksanović. Bakterijska vaginoza – dijagnostika, prevalencija i medicinski značaj. Univerzitet Crne Gore, Medicinski fakultet 2016.

1.2.1. Radovi koji se nalaze u bazi podataka

1. Vineta Vuksanović, Zorica Leka, Nataša Terzić. Antibacterial effect of newly synthesized dithiocarbamate K-daap. Fresenius Environmental Bulletin 2013; Vol 22(No 12c):3803-3807.IF 0.64 ISSN 1018-4619 http://www.psp-parlar.de/feb_auswahl.asp

2. Vineta Vuksanović, Anika Trudić, Danijela Vujošević. The first *bla*NDM-1 metallo-beta-lactamase-producing *Escherichia coli* strain detected in Montenegro. Acta Clinica Croatica 2017; Vol 57. ISSN 0353-9466/ e-ISSN 1333-9451 (potvrda u prilogu)

3. Anton Yu. Nikiforov, Xiaolong Deng, Iuliia Onyshchenko, Danijela Vujosevic, Vineta Vuksanovic, Uros Cvelbar, Nathalie De Geyter, Rino Morent, Christophe Leys. Atmospheric pressure plasma deposition of antimicrobial coatings on non-woven textiles. Eur Phys J Appl Phys 2016; 75: 24710;p:1-6. ISSN 1286-0042/e-ISSN 1286-0050
DOI: 10.1051/epjap/2016150537 IF: 0.77

4. Xiaolong Deng, Anton Nikiforov, Danijela Vujosevic, Vineta Vuksanovic, Boban Mugosa, Uros Cvelbar, Nathalie De Geyter, Rino Morent, Christophe Leys. Antibacterial activity of nano-silver non-woven fabric prepared by atmospheric pressure plasma deposition. Materials Letters 2015; Vol149: 95–99. ISSN: 0167-577X
Science Direct DOI information: 10.1016/j.matlet.2015.02.112 IF 2.269

5. Xiaolong Deng, Christophe Leys, Danijela Vujosevic, Vineta Vuksanovic, Uros Cvelbar, Nathalie De Geyter, Rino Morent, Anton Nikiforov. Engineering of Composite Organosilicon Thin Films with Embedded Silver Nanoparticles via Atmospheric Pressure Plasma Process for Antibacterial Activity. Plasma Processes and Polymers 2014; Vol 11 (No 10). p:291-930. e-ISSN: 1612-8869 <http://www.plasma-polymers.org>

1.2.2. Radovi u međunarodnim časopisima koji se ne nalaze u bazi podataka, a imaju redovnu međunarodnu distribuciju i rezime na stranom jeziku

6. Vuksanović V, Terzić N, Vujošević D. Most commonly isolated bacteria in urine and their in vitro sensitivity to antibiotics in men with benign prostatic hyperplasia. Journal of Analytical Oncology 2016; Vol 5 (No3):93-101. ISSN 1927-7210 / e-ISSN 1927-7229/16

7. Vujošević D, Vuksanović V. Human papillomavirus genotype distribution in women from Montenegro. Scripta Medica 2012; Vol. 43(No 1):11-14. ISSN 0350-8218/e-ISSN 2303-7954

8. Vujošević D, Vuksanović V, Poljak M, Jokmanović N. Human papillomavirus genotype spectrum in studied group of Montenegrin women. Acta Medica – Hradec Kralove 2012; 55:130-132. ISSN 1211-4286/ e-ISSN 1805-9694

9. Vujošević D, Vuksanović V, Poljak M, Jokmanović N. Detection and typing of genital human papillomaviruses by enzyme restriction of polymerase chain reaction products in cervical samples Natura Montenegrina 2012; Vol 11 (No 1):105-114. ISSN 1800-7155
http://www.pmcg.co.me/Natura_Montenegrina

10. Vuksanović V, Vuković J, Vukmirović F. *Chlamydia trachomatis* – connection with cervical cancer in women with positive results of human papillomavirus. *Natura Montenegrina* 2012; Vol 11 (No3): 563-576. ISSN 1800-7155 http://www.pmcg.co.me/Natura_Montenegrina

1.2.3. Radovi objavljeni u domaćim časopisima

11. Vujošević D, Vuksanović V, Ždravlević M, Jovanović M. Detekcija E6/E7 onkogenih markera pet najčešćih visokorizičnih HPV tipova kod ispitivanih žena u Crnoj Gori. *Medicinski zapisi* 2014; 63 (2):7-13. ISSN-0419-7747

12. Vuksanović V. Bakterije – veza s tumorima. *Medicinski zapisi* 2010; 55 (2):55-62. ISSN-0419-7747

13. Vuksanović V. Uropatogena *Escherichia coli* i sojevi koji luče prošireni spektar beta-laktamaza. *Medicinski zapisi* 2011; 60 (1):71-6. ISSN-0419-7747

1.3. Radovi na kongresima, simpozijumima i seminarima

1.3.1. Radovi na međunarodnim kongresima, simpozijumima i seminarima

14. Leka Z, Vuksanović V. Influence of newly synthesized dithiocarbamate, K-daap, on *Enterococcus faecalis* and *Enterobacter aerogenes*. International conference Ecology – Interdisciplinary Science and Practice, Proceedings, Sofia, Bulgaria, 2012; 431-4. ISBN 978-954-749-096-3

15. Vujošević D, Vuksanović V, Poljak M, Medenica S, Rakočević B. HPV infection and genotypes distribution in cervical samples in Montenegrin women. *Balkan journal of clinical laboratory*, BJCL 21st meeting, Budva, Montenegro, 2013. Vol 21 (No 1):161-2. ISSN 1452-8258

16. Vujošević D, Vuksanović V, Laušević D. Prevaccination prevalence and distribution of high risk human papillomavirus (HR-HPV) types in Montenegrin women. EUROGIN, Florence, Italy, 2013. ISSN 2013-07-08 -07-11 <http://www.eurogin.com/2013>

17. Vuksanović V, Leka Z. Antibacterial effect of newly synthesized dithiocarbamate K-daap. Third International Symposium on Green Chemistry for Environment, Health and Development, Skiathos, October 3-5, 2012. Book of Abstracts:74. ISBN 978-960-6865-53-4

18. Vujošević D, Vuksanović V, Ždravlević M, Jovanović M. Distribution of five high-risk human papillomavirus genotypes among women in Montenegro. European research organization on genital infection and neoplasia 2012:3-4. ISSN 2012-07-08 -07-11 www.eurogin.com/2012

19. Vuković J, Vuksanović V. ESBL-positive strains and resistance to fluoroquinolones. *Lječnički vjesnik* 2011; No133 (supl. 6):48. ISSN 0024-3477

20. Vuksanović V, Vujošević D, Rajković D. VITEK2 system in detection ESBL *Escherichia coli* strains in hospital and outpatients samples. *Microbiologia Balkanica*, Proceedings, Belgrade, Serbia, 2011; ISBN 978-86-914897-0-01

1.3.2. Domaći kongresi i simpozijumi

21. Vuksanović V. *Klebsiella pneumoniae* – bakterija koja se suprotstavlja antibioticima. *Knjiga*

“Sedam najznačajnijih bakterija u Evropi” Sekcija ljekara mikrobiologa Crne Gore 2014.p: 5-16. ISBN 978-9940-9322-1-3; COBBIS.CG-ID 24918544

22. Vuksanović V. Mikrobiološka laboratorija i osjetljivost uropatogene *Escherichiae coli*. Knjiga “Sedam najznačajnijih bakterija u Evropi” Sekcija ljekara mikrobiologa Crne Gore 2014.p: 39-48. ISBN 978-9940-9322-1-3; COBBIS.CG-ID 24918544

23. Tripković N i Vuksanović V. Prikaz tigeciklina – prvog gliciciklina. Knjiga “Sedam najznačajnijih bakterija u Evropi” Sekcija ljekara mikrobiologa Crne Gore 2014.p: 87-100. ISBN 978-9940-9322-1-3; COBBIS.CG-ID 24918544

1.4. Uvodno, objavljeno plenarno predavanje

1.4.1. Na sastancima sa međunarodnim učesnicima

24. Vuksanović V. Plenarno predavanje: “Bakterijska rezistentnost”. Susreti zdravstvenih radnika Ulcinj 2014. Plenarno predavanje na Majskim susretima Asocijacije zdravstvenih radnika Crne Gore na edukativnom skupu sa međunarodnim učešćem Ulcinj 2014. ISBN 978-9940-9437-1-4

25. Vuksanović V. Plenarno predavanje: “Intrahospitalne infekcije”. Susret zdravstvenih radnika Ulcinj 2015. Plenarno predavanje na Majskim susretima Asocijacije zdravstvenih radnika Crne Gore na edukativnom skupu sa međunarodnim učešćem Ulcinj 2015. ISBN 978-9940-9437-1-4

26. Vuksanović V. Predavač po pozivu: “Značaj neracionalne upotrebe antibiotika u nastajanju bakterijskih rezistentnih sojeva”. Prvi kongres preventivne pedijatrije Crne Gore. Medicinski zapisi 2016, Vol 65 (suppl I): 42-46. ISSN-0419-7747